ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1089 — 10 / 22 ՕԳՈՍՏՈՍ 1899 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 16 ՐԼՊԻԼ, ԱԽԸՐ 1317 — ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4089

درعلیه دعاملهٔ غزتهسی ادارهسی (آره‌وك) پولیس، گلاطه‌سی، نورادونگیان خان

Les annonces sont reçues à la Direction du Journal "AREVELK„ Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան.	140 Ղրշ
» » » »	վեցամսեայ.	70 »
» » » »	եռամսեայ.	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան.	40 Ֆրանկ
» » »	վեցամսեայ.	20 »

Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:

Ցեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ՄԸ

ԻԻՐԱՑՄԱՆ ՍՈՒՐԻ

Գիւղին կամ քաղաքին անունը կարեւորութիւն չունի, թէեւ մայրաքաղաքիս խիստ մօտիկ գաւառներէն մէկուն մէջ պատահած է։ Գաւառի մէջ ժամերը ուշ կը սահին։ անոր համար չինականը ժամանակին, մանաւանդ ժամացոյցին յարգը գիտէ։ Զ... գիւղին քահանան ալ, ազգային վարժարանի զարդը և զրեթէ գիւղացւոց մեծամասնութեան զմայլանքին առարկայ եղող պատի ժամացոյցը տեսած է։ Կ'ուզէ ինք ալ տիրանալ ատանկ ժամացոյցի մը և եթէ անկարելի է, նոյն ժամացոյցին։ Ա՛լ քրտն չկայ իր աչքը։ Ի զուր երեցկինը բոլոր կիներու յատուկ bon sens-ով և փիլիսոփայութեամբ տերտէրին միտքէն կ'ուզէ վանել այդ սին տենչանքը և անոր յարակից մեղամաղձութիւնը։ Երէցը միշտ կը ցանկայ... և հանգիստը չի գտներ մինչեւ որ... առտուան մէկը կ'երթայ իր շատ բաներ պարտկելու սահմանուած լայն սբեմին տակ աքօղելով, իր խուցը փոխադրել հսկայ ժամացոյցը որուն դիք դաքը այլ եւս չի խափանուիր ցանկացող սիրտերու յատուկ տլտիփնէն։

Եկու տես որ գպրոցին տեսուչը, որուն համար ժամացոյցը նուազ կարեւորութիւն չունի, և անշուշտ իրաւամբ, շուտ յուսահատողներէն չէ, և կ'երժայ կոլճութեամբ պահանջել իր իրաւունքը, գպրոցին ժամացոյցը խաղականներէն։ Այս վերջինները իրաւունք կուտան իրեն և քահանան կը սպիպէն ետ տալ գողոնը։

Բայց խնդիրը ատոր վրայ չէ, այդ ժամացոյցը, իր մը, անշունչ և նոյն իսկ անշնչ, որ ժամանակը կը ցուցնէ, ժամանակի և բաներու նշանակ մը կը դառնայ իրեն չուրջը դարձող վիճաբանութեամբ։ Արդարեւ Զ... գիւղին քահանան, ինչպէս շատ ուրիշ տեղերու չինական տերերը, գիւղին գպրոցին, մանաւանդ անոր տեսուչն միայն ժամացոյցը չէ որ կը նախանձի, այլ անոր պաշտօնը։ Ահա ինչու Զ... գիւղին մէջ ութ վարժապետ երկար ժամանակ պաշտօնի չի կրնար մնալ և մինչեւ իսկ Ս. Պատրիարք Հայրը, որուն դիմում կըլլայ։ Ալմանական մը իրը առաջնորդ զրկելով վերջ մը դնելու համար քահանային չահատակ թեանց, կը ստիպուի՝ ի չգոյէ յարմար եկեղեցականի մը զգաստութեան յորդոր զրկել իմնրոյ նիւթ եղող երէցին։

Դիտեմ որ պիտի զարմանաք, բայց ինչ մեղքս պահեմ, ես իրաւունք պիտի տամ Զ... գիւղի քահանային։ Նոյն իսկ հոս, Պոլսոյ մէջ, իր պաշտօնակիցները որ առաւօտուն և իրիկուն մէյ մէկ ժամ աղօթելու պես բաներ մը կ'ընեն, այն ալ եթէ բարեհաճին եկեղեցի երթալ, օրուան մնացած 22 ժամերը ի՞նչ կ'ընեն։ Անոնցմէ զատ ո՞վ կրնայ ժամացոյցի սլաքներուն հետեւիլ մէկ առ մէկ համբերու համար օրուան բոլոր ժամերը որ կը սահին։ Անոնցմէ զատ ո՞վ աւելի իրաւունք ունի գիւղի գպրոցին մէջ դասախօսելու...։

Վերցուած ժամացոյցի խնդիրը ամբողջ հոդեբանութիւն մըն է որ ընկերաբանական կարեւոր հայց մը մէջտեղ կը հանէ իր կարգին։ ինչու՞ գիւղին տերտերը Աստուծուն օրը ծալապատիկ նստի երկցկիրն զբաղուն վրայ, քանի որ գիտենք թէ կին արմատը, ըլլայ նոյն իսկ երէցկին, չի ներեր բնաւ որ էլիկ մարդը, մանաւանդ կրօնքի պաշտօնեան, «ճակատիդ քրտինքդ վը պիտի ուտես քու հացդ» ատաւուծային պատգամը ոտնակոխ ընէ, մինչդեռ ինք, կինը, միշտ եռեմարկուած կը մնայ եւայի գլխուն թափուած նզովքին։

Բայց հոն ուր Զ... գիւղի քահանան իրաւունք ունենալէ կը դադրի, ան ալ իր վարել փափաքած պաշտօնին, այսինքն դասախօսութեան, անպատրաստ գտնուիլն է։

Այո՛, օգտակարդիր և նոյն իսկ կրօնական, կրթական և բարոյական կարեւոր հարց մըն է մեզի համար քննել թէ պէ՞տք է որ մեր քահանաները ամօթալի ծուլութեան մը մէջ փտտեցնեն իրենց մարմնոյ, մտքի, մանաւանդ հոգւոյ զօրութիւնները։

Մեր քահանաները, մանաւանդ չինական քահանան, մեր կրթական գործին բնական պաշտօնեաները պէտք է ըլլան։ Պէտքայի մէջ միաբանութեան արտաքսման թարմ յիշատակին տակ դտնուողները թող չբաղձին աս գաղափարին դէմ։ Ամուրի եկեղեցականութիւնը իրեն յարակից անպատեհութեամբ, զոր Հռոմէական եկեղեցւոյ խստամիտը ոգին աւելի կը շեշտէ, չի կրնար ոչ մէկ կերպով նմանցուիլ ժողովուրդին բղխող և ժողովուրդի զաւակ և ժողովրդական եկեղեցւոյ պաշտօնեայ հայ քահանայութեան հետ։ Մեր քահանաները մեր եկեղեցւոյ տէրը չեն, այլ պաշտօնեան և տիրէրը։

Այն վայրկեանէն որ մեր մանաւանդ չինական քահանան նպատակայարմար դասդիրա կուլթիւն մը պիտի ստանայ, օգտակար կերպով թէ՛ գիտական, թէ՛ լեզուական և թէ՛ մանաւանդ բարոյական կրօնագիտութեան աշխարհային և քաղաքացիական դասաւանդութիւններ ընելու համար դաւառային վարժարաններու մէջ, այլեւս մեր «տերեսէրը» չպիտի ըլլայ՝ այլ մեր սերունդին հոգեւոր տէրը, որ կը սիրէ իր սեպհականութիւնը և իր մշակուած և բարոյացեալ հոգիին և նկարագրին բան մը կը դնէ անոր մէջ։ Եւ երբէս զի մեր քահանաները այդ կրթական-բարոյական բարձր դերը—որ ցարդ բաց կը մնայ— կարենան արժանաւոր կատարել, պէտք է որ Պատրիարքարանը անխնայ մերժէ քահանայացումը այն աշխարհականի թափթփուքներուն որոնք ի չգոյէ լաւագոյն արհեստի մը, քահանայանալ կը փափաքին, և քահանաներու վարժարան մը հաստատէ, ուր ներս մտնողը ապահով ըլլայ թէ դուրս ելած ատենը չպիտի զրկուած ըլլայ այն նիւթական և բարոյական բարիքներէն, որ միայն գիտուն քահանային արդար բաժինն են և որոնց ի զուր կը ցանկայ մեր քահանաներու ազեա մեծամասնութիւնը։

Այն ազդերը զոր ազգային մամուլը կը հրատարակէ պարբերաբար այսինչ կամ այնինչ գաւառի համար դասատուի մը խնդրանքին նկատմամբ, մեզի համար ամենածանր թշնամանքն են մեր կղերին հանդէպ և անոր մտաւորական և բարոյական տխուր կացութեան ամենափայլուն ապացոյցն են։ ուսեալ և զարգացած, մանաւանդ բարոյապեալ կղերը, մեր գաւառական կրթարաններուն ընական դասատիրակը կընայ ըլլալ։ Զանազան այնպիսի պայմաններու մէջ պատրաստել մեր քահանաները, որ փոխանակ ստեպ երկպառակութեանց պատճառ և դրեթէ միշտ ծուլութեան օրրան և կրթական գործին խութ հանդիսանալու, անզուգական տարր մը ըլլան բոլոր յառաջդիմութեանց համար և պատուար ու զօրավիգ նոյն իսկ մ'լեռանդութեան՝ բայց միանգամայն անկրօնութեան կլ կին ազէտներուն։

ԶԱՐԵՀ ԵՌԻՍՈՒԹԵԱՆ

ՄԵՐ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի մեր թղթակիցներէն եւ յօդուածագիրներէն որ իրենց ձեռագիրները թուղթին մէկ երեսին վրայ միայն գրեն, տպարանի ափսաուքեանց դիւրութեան համար։

ՎԱՆԱԿԱՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յուլիս 18ի երկուշաբթին երկու պաշտօնակիցներով կը մեկնինք դէպի Խուլավանք՝ Որբանոցին ուսումնական քննութեանց ներկայ ըլլալու հրաւէրով։

Տարի մը ամբողջ կրնայի տաշտին տակ ծածկուած և լոյս արեւ չտեսնող խլուրդի ազատ արձակումով՝ երբ առաջին հեղ վանքին խաղաղ հանդարտութեանը մէջ կանգ կ'առնենք, ամառ կէս օրուան տապին տակ յոգնածի տպաւորութեամբ անշարժացած ծառերն ու տերեւները, որբերուն սեւ համազգեստն ու հանդարտ երթեւեկը՝ արդէն վանական անխորշակ կեանքին կանխաւ ազդող տպաւորութիւնը որ հիմա առարկայական հաղթութեամբ կ'արթննայ՝ հոգեբանական փոփոխութիւն մը կ'արտադրեն մեր վրայ։ ու անմիջական թուլութեամբ մը համակուիլ կը զգանք, շաքարին ու ջուրին ողջագուլանքին պէս բան մը։ Եւ հակադարձ ուրիշ փոփոխութեան մը արտայայտութիւնն ալ նոյն պահուն աչքի հաշիւ կը փախ որբերուն ու Որբանոցի մենակեաց պաշտօնեաներուն դէմքին վրայ։ հանդարտ ջուրին երեսը ցաքով լուսափայլ չարժում մը, միանունդի երերում մը կը հասկնէ մեզի տարիներով աշխարհէն զրկուած անապատականին մարդու կարօտին հասնող գոհունակութիւնը։ Այլուրի մը մէջ՝ ուրիշ սլլուրի մը ոսկիփոշին ու գոյնն է որ կը տանինք մեզի հետ։ Բրբրող քանի մը նայուածք չուրջերնիս, մէկ երկու քայլ հուսա հունա և ակամայ միջավայրին յարմարելու հոգեկան կերպը կը վնասանք։ տակաւին չբարեկամացած ամբողջապէս չմէջտայրին հետ՝ կամաց կամաց իրիկնապէսը քովերնիս կը տեղաւորուի արդէն։

Որբանոցին բացարձակ միայնութեանը հետ բերան բերնի՝ երբ տանիքը անկողնիս մէջ կը նստիմ, անրջային մուրճի մը վրայ նաւակ նստող և մարմնէն նոր բանուած հոգիին ճամբորդութեան տպաւորութիւնը կը զգամ։ եկեղեցիին սրբութիւնը կ'արթննայ և մանուկ տարիներու երկիւղած հաւատքն ու վախը կը կանգնին ներսս, ուրուացումներու տարտամ այլ յանփոփոխ յարութեամբը։ իրրեւ թէ անծանօթ ձեռք մը իրարու ետեւ, մուրչ աւազանի մը մէջէն հանէր ու հատիկ հատիկ, գունաւոր պատկերաշարով ինծի երեւցնէր տարբերութեանս յիշատակները։ Գեղերահաւ պարտէզին ծառերուն ծոցէն իր առաջին ճչող աղաղակը կը սկսի հնձկլտալ և ցայտցին վարդարանի մը տէր ողբմեաները կը հատնատ, տիրանուշ երգ մը, ապաշխարանքի նստոյ խղճահարին բարձրաձայն սաղմոսերգութիւնը որ գիշերուան կը խօսի։ ու չեմ գիտեր ինչո՞ւ սրտիս կը դպչի այդ կոտրատած և ընդհատ ընդհատ լացը՝ ուր կենդանի հագագի մը, վշտախոս բարբառի մը հաղորդութիւնը լսել կը կարծեմ։ Ինծի այնպէս կու գայ թէ այդքան սուրբ վայրի մը մէջ գտնուած ըլլամ ուր բնութիւնը պատարագի կայնած, և պարկած տեղս մի՛ գուցէ տաճարի մը պատուանդանը եղած ըլլայ։ Մնարէս գովմ անմիջապէս մատուռին զանգակատունը կը կայնի՝ ուրիկ երկաթի կոր մը իրրեւ զանգակ անշուշտ, ամէն առտու և ամէն իրիկուն աղօթքի հրաւէրը կ'ընէ լեռներուն ու բաց դաշտին, քանի որ գիւղերը արդէն իսկ հեռու, մինչեւ հոս լսելու ականջ չունի կրնար ուննալ։ ու նոյն կը խորհիմ թէ ինչ թախծագին կոչ մը կը հնչեցնէ այս մատաղը, յուսահատական կերպով անլսելի, մտքիս կերպով անպատասխան։ մինչդեռ նոյն երկաթին վրայ թրթռացող այդ հնչիւնը՝ ուրիշ տեղ մը, գիւղին մէջ, իրիկուան, հեւացող՝ տենդոտ աշխատութիւնը կը հանդչեցնէ և դէմ լուսուն՝ օրանոցներէն կալին ու կալատեղիին քով պլոկով արդէն կեանք մը կարթնցնէ՝ որ կ'եռայ, կը խլրտի, գործունէութեան կը վազէ։

Թարթիչներս իրարու չեն մօտենար և դիւթական հոգեհայեցողութեամբ մը բաց մնացած՝ բան չեն տեսներ սակայն։ խորհրդաւոր երեւակայութիւն մը հոգին թեւերուն պէս՝ սրտիս, հոգւոյս և բոլոր անձիս կը զարնէ՝ քիչուշ աղաւնիի անրիծ օրհնութեան մը, չարակամի մը, նուրբական տաղի մը առաջին վանկը, Մարմնոյնը սկսելով։ և կը հասկնամ բոլոր այն վեհ ներշնչումը որ տուն տուած կրնայ ըլլալ մեր մեծ քերթողահայրերուն՝ հիւսելու համար երկնատեղ ու եթերային Աստուածերգութիւններ, Լեռնական քաղցրութեամբ առլցուած քերթուածներ՝ որոնց մէջ վանական սրբութեան խնկամանը կը ծխայ ու բաց, կոյս երկինքի մը կասկոյտ անսահմանութիւնը կը խոտանայ։ Հիմա կը հասկնամ բոլոր այն երանութիւնը որ համակեց գիրենք ու գրկեց զանոնք՝ երբ մինակ վանքին հետ մենակուսցած՝ ընակելի տեղին, ա՛լ դուրսը բան մը չունէին, կարօտ մը չունէին, տեղ մը առաջնորդող ճամբայ չունէին. ու լայն չունչով երկինքը օրհնեցին, տակաւորուող ձայնով անդենականը եղանակեցին և այս գետնէն կրտրուած բսղանքը իրենց կուրծքին տակ լեռնացած հեղեղատ դարձաւ հեռաւոր հորիզոնին վրայն դէպի վեր։

Ցուրտը՝ մահուան պէս անաղմուկ, չեմ գիտեր թէ ի՞նչպէս եկեր, գիս տարեր է։ Գինովի պէս պատերուն գարնուող խապտ աղաղակ մը գիս կ'արթնցնէ ու ասէի բերան չեմ կրնար որոշ իմանալ լրացածս։ Դիմացս մարան մէջ ժամասաց քահանային ուղղային աղօթքն է որ քարայրի մը ներսը գահավէժ գլտորուող քարին տանկա տուենը, գամա գում գումը կը թնդացնէ և ժամուն պատերն ու ամայի գրկէթը կ'հնչնակաւորեն զանոնք՝ երգն ու արձագանգը իրարու խառնուելով, իրարմէ բաժնելով։ Որերը՝ արշալոյսին օրհնութիւնը կը խօսին Աստուծոյ, միակը որ ջինջ ըլլայ, միակը որ այդչափ հմարտալէս դրուած ըլլայ այդ մանկական բերանները։

Ժամը մէկին, երեքշաբթի, Որբանոցին բոլորովին կրթական տարեշրջանին քննութեանց կը սկսինք խնամակալութեան երկու անդամներէն մէկուն՝ Մկրտիչ էֆ. Ս. Ստեփանեանի, Խուլի գիւղի բարոյական Ուսեցիս էֆ.ի և քանի մը գիւղացիներու ներկայութեան։ Ս բերու կրթական ամբողջ հոգը ստանձնած են հայր ու որդի Սրապեաններ, որդին հոգը իրրեւ օգնական ատորին դասարաններու համար՝ վանահայր Տ. Յակոբ Բարեջանեան Հոգին գատ, որ կրօնքի ուսուցումը կ'ընէ։ Անկեղծ գոհունակութեամբ արտայայտութիւնը պիտի լլլար հոս յայտնելու թէ՝ իսնամակալութիւնը ամէն գնահատմէ վեր տնօրինութիւն մը ըրած է սկիզբէն մինչեւ հիմա՝ Պետրոս էֆ. Սրսալեանը կանչելով այսքան փափուկ և այնքան անձնուիրութիւն պահանջող գործի մը գլուխ։ իր ղիմագծային կէս վանական մեղմութիւնը, իր ամբողջ անձէն ցոլցուղ ազնուութիւնը՝ փոքր և հիւսուած դասարակի պահանջելի բոլոր պայմանները կ'ամբողջացնեն՝ երաշխաւորելու համար թէ մարթի հետ՝ սրտին գաստիարակութիւնն ալ նոյնքան աներկիւղ հովանաւորութեան մը տակ կը գտնուին Խուլի Որբանոցին մէջ։ Հասկնալէ ետքը թէ Որբանոցը 52 աշակերտներու տեղ կու տայ այժմ, որոնցմէ 4ը թոշակաւոր գիւղերու թիկ, 14ը մտրիկ գիւղին ցորեկայ աշակերտներ ու մնացածները պատապարուող օրբերն են, թէ ներկայ տարեշրջանէն ետքը՝ հինգերորդ դասարան մըն ալ պիտի աւելնայ արդէն եղած չորսերուն վրայ, կը սկսինք հայերէնի ու հետզհետէ ամէն օր մէկ առարկայի՝ թուքերէնին, թուաբանութեան, աշխարհագրութեան և կրօնքի քննութեանց։ Աւանդուած առարկաներու մէջ մատաւոր, մանկավարժական և հասկնալի ուղղութեանը նկատմամբ չնորհակալութենէ զատ ուրիշ բան չենք կրնար յայտնել յարգելի տեսչութեան։ Մանաւանդ հայերէնի, քերականական վերլուծութեան —Պետրոսեանի գիրքով— և թուաբանութեան—Պոյանճեանի գործով— մէջ անդրադարձող և ապացուցանող տրամաբանութեան մը ակնայայտի զարգացումը պատիւ կը բերէ հայր ու որդի դասախօսներուն։ Եւ ի՞նչ սիրուն տաղանդներ կը նշմարուէին այդ պտղոտի որբերուն մէջ, ինչ խոստացող մտքերու արթնցող նշոյլները կ'երեւային։ Համեմատապէս մեծերուն մեկամաղձութեանը և համեստութեանը քովը ի վեր՝ քանի մը հատ ժպտուն, արեւոտ զուարթ դէմքերը,—պզտիկ համբաւներ,— սրատաւուել տալու չեմ յուզէ հումորութիւն մը կը կազմէին։ Հատ մը, ամէնէն կրտսերը, Բենիամին՝ հազիւ 4 5 տարեկան ու հազիւ մ.ը ծիծէն բաժնուած որբ մնացեր է. ինծի կ'ըսեն թէ մարդ չունի բնաւ, հայրը մեռած է ու մայրն ալ. ո՛չ եղբայր, ոչ ազգական։ Պաշտօնականին՝ երկրագործութեան նկատմամբ թշնամանք մեկնուող կարծիք մը յայտնելու։

Բայց չէ՞ որ վիճակագիրները անողոք են. զէթ կարմունջի անձուկ սահմանին մէջ արդէնքը այսպէս կը խօսի։

—Երբ կը զգածուին կարմունջէն լսուած այս կարգի տխուր իրողութիւններով, ու կրթութեան պակասութեան անվրէպ արդիւնքը կը համարինք «անտաշ» մնացած այդ «կոշտ» բարքերը հոն, այսպիսի վայրկեանի մը մէջ, կ'ըսեն՝ երբ մարդ ամէնէն աւելի հարթ կը զգայ զարի տալու գիւղին կրթական գործին, ինչ լուր կ'ուզէք որ առնենք կարմունջէն։

Գիւղը՝ քանի մը սակաւաթիւ դպրոցասէրներու ջանքով և Առաջնորդարանի բանեցուցած ազդեցութեան շնորհիւ՝ 2 տարիէ ի վեր ունի քիչ չատ բարւոք գրութեան վերածուած դպրոց մը։ Արձակուրդի եղանակը եկած է, Հոգաբարձութիւնը կ'աշխատի դպրոցին վերաբացման գործը ապահովել, դիմումներ կ'ընէ գիւղի Թաղ. Խորհուրդին, որ սանկ նանկ պատասխանելով գործութիւններ կը յարուցանէ, պարզապէս տեմ ընել կ'ուզէ տեղւոյն գլխաւոր վարժապետը, որուն բոլոր յանցանքը՝ «սուղ ամսական» առնելն է. բայց գիտէ՞ք ի՞նչ կ'առնէ խեղճը, ամսական 250 ղրշ. միայն։

Այս եղելութեան վրայ տեղւոյն Հոգաբարձութիւնը գրաւորապէս բողոքած ըլլալով Առաջն. Տեղապահին, անցեալ շաբթու Առաջնորդարանի կողմէ մէկ կրօնակաւէ և 4 աշխարհական ը գլուցած Ցանձնախումբ մը կարմունջ երթալով հարկ եղած աշխատութիւններէն յետոյ յաջողեցաւ գպրոցի վերաբացման մասին համաձայնութիւն գոյացնել։ Աստուած ամուր պահէ։

—Երբ իրողութիւններէ հարկադրուած այն թղթակցութեան մէջ այս կամ այն առթիւ կը քննադատենք կարմունջի ազգայիները, օրուան լուրերէն մէկովն ալ նոյն գիւղն գնահատութեան արժանի գոհարար տեղեկութիւն մը կ'առնենք, զոր «անկողմնակալութեամբ» կը հաղորդենք Արեւելքի ընթերցողներուն՝ մեր փրեւի քննադատութիւններուն հետ։

Կարմունջի գպրոցասէր ազգայիներէն մէկը — մեր յիշած «սակաւաթիւներէն» մէկը, — Մհտ. Յակոբ Երկրագործ, փափաքելով յետ մահուան իր ամէն ստացածը սեփականել կարմունջի ծխական գպրոցին ազգատիպ ուսանողներուն, առանձին փափաք յայտնած է Առաջնորդարանի՝ օրինական միջոցներով հաստատել տալ իր կտակը, որ կը բաղկանայ հետեւեալներէն.

Կարմունջ գիւղի մէջ
3,000 ղրշ. նոյ Տուն մը,
1,500 » Խանութ մը.
5,000 » Պարտէզ — արտ մը.
Օ.սական 1 ժամ ջուր Ս. Գէորգի աղբիւրէն։

Նախընթաց տողերէն կարմունջցիներու մասին գայթակղած միտքեր՝ նոյն գիւղացի այս բարեսէր անձին կտակը կարդալով՝ կը կասկածինք որ առարկեն՝ «էկ՝ կամ քանի մը վարգով գարուն կու գայ»։

Գ. Կ. Ռ.

ՏՐԻՅԵԼԻՍՍԻ ՎԵՐԱԳԱՏՈՒՄԸ

ՌԷՆԻ ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԻՆ ԸՆԴՋԻ

Ե. ՆԻՍՏ

ՌՕՃԷ-ՊԷՐԹԻԼԻՍ ԲԻԲԼԱ

Ռէնի մէջ, հետաքրքրութիւնը տակաւ մարած է։ Ալ ոչ ոք կ'երթայ Տրէյֆիւսի անցքը դիտելու։

Օրուան կարեւոր խնդիրն էր քաղքին համար՝ Պ. Մոռնայի գալուստը՝ որուն համար կ'ըսին թէ Պ. Լպտոսի տեղ ներկայ պիտի գտնուէր դատավարութեանց։ Միւս կողմէ, հաւաստողներ կան թէ Պ. Լպտոսի երբ առողջանայ, Նորէն խօսեցնել պիտի տայ բոլոր այն վկաները՝ որոնք իր բացակայութեան միջոցին վկայեցին զինուորական ատեանին առջեւ։

Սովորական ժամուն, այսինքն 6ին կը սկսի նորէն նիստը, և Պ. Քավէնեաքի ու Զիւրլենտէն զօրավարին դիւան սպասը՝

ՋՕՐԱՎԱՐ ՌՕՃԷ

կը շարունակէ իր վկայութիւնը։

Զօրավարը կը սկսի խօսիլ, նախ յայտարարելով թէ Բիքառ ապօրէն միջոցներով կը հետապնդէր էսթէրհազիին՝ զոր կը ջանար յանցաւոր հանել Տրէյֆիւսի տեղ։ Կը յիշատակէ Բիքառի գտած այն միջոցը՝ որով Բրքի Պէհէին երեւան ելլելէն ետքը ուզած էր թակարդ մը լարել էսթէրհազիի, Բրքի Պէհէին պարունակութեան ձեւով խմբագրուած հեռագրով մը ժամագրութիւն մը տալ, և հաստատել անոր յանցապարտութիւնը, եթէ երբեք ժամադրավայրը գալու ըլլար։

—Սակայն, կ'ասէիր՝ զօրավարը, զօրավար Պլեսս բարկութեամբ մէկ կողմ թողուց այդ ծրագիրը, նկատելով որ լաւ բան չէ թակարդ լարել այնպիսի սպայի մը՝ որուն վրայ բաւարար կասկածներ չեն ծանրանար։

Զօրավար Ռօճէ կը յիշատակէ նաեւ Բիքառի երկու գործերը։ Առաջինը՝ տ'Օրվալ նախկին սպային խնդիրն է՝ որուն վրայ ժամանակ մը ծանրացան մատնու-

թեան կանգնեցնելու՝ որոնք ուղղակի Բիքարի դրկած էին։ Երկրորդն է Քէնելի լրտեսին դատապարտութիւնը՝ որ պարզապէս Բիքարի քննութեանց արդիւնքն էր և որ զօրավարին անարդար կ'երեւայ։

Վերջացնելէ առաջ, զօրավար Ռօժէ վերջ կը հանէ սա պարագան թէ պատերազմական նախարարութեան մէջ դըտնուած միջոցին ինքը լաւ նօթեր տուած է Տրէյֆիւսի մասին, ըսելով թէ չա՛տ խելացի, չա՛տ օժտուած սպայ մըն է, բայց անյարմար սպայակոյտի ծառայութեան։

Վկայութիւնը վերջացնելուն պէս, զօրավար Ռօժէ հարցումներով կը պաշարուի։

Առաջինն անդամներէն մէկը կը հարցնէ կարգ մը բաներ Էսթէրհազիի մասին։

— Զախորդ, գէշ վարմունք մը ունէր, կը պատասխանէ զօրավարը, և սակայն չի կրնար մատնացոյց ըլլալ Տրէյֆիւսի խնդրին։

Ուրիշ անդամ մը կը հարցնէ թէ ի՞նչ պատահեցաւ Հանրիի խոստովանութեան միջոցին։

— Խոստովանութեանց պահուն ժամ մը իրեն հետ մնացի, կը պատասխանէ նորէն զօրավարը, շատ մը հարցումներ ըրի իրեն, և սակայն բոլորովին լուռ մնաց։

Կարգը Պ. Տըմանժինն է։

— Պիտի խնդրէի որ, կըսէ Տրէյֆիւսի պաշտպանը, զինուորական ատեանին առջեւ կրկնէիք այն յայտարարութիւնը՝ զոր վճռարեկ ատեանին առջեւ ըրած էք արդէն, բացատրելով այն դերը՝ զոր տիւ Բաթի տը Ռլամ խաղացած էր Էսթէրհազիի մօտ։

— 1897ին, Բաթի տը Ռլամ տեղեկութեանց դիւանէն Էսթէրհազիի հասցէն հարցնելէ ետքը, գնաց գտաւ տունը, սակայն Էսթէրհազի հոն չէր՝ Տամմարթէն գղեակը գացած ըլլալով։ Քանի մը օր ետքը սակայն, կ'ընդունէր «Իսրեթանցս» ոտորագրութիւնը կրող հեռագիրը, որ զինքը կը զգուշացնէր իրեն դէմ նիւթուած մեքենայութիւններէն (Բիքարի քննութիւնները)։

Զօրավարը Բաթի տը Ռլամի այցելութիւնը և հեռագրին զրուիլը իրարու մօտեցնելով, կը հետեւցնէ թէ հեռագիրը Բաթի տը Ռլամ գրած է. ան գրած է նաեւ միեւնոյն ոտորագրութիւնը ու միեւնոյն պարունակութիւնը ունեցող ուրիշ հեռագիր մը որ սպայակոյտի պետին ղրկուած էր։

— Կրնա՞ք բացատրել, կը հարցնէ Պ. Տըմանժ, թէ ի՞նչու տիւ Բաթի կը միջամտէր ի նպաստ Էսթէրհազիի։

— Իրաւ որ մեծ բան մը չպիտի կրնամ ըսել. միայն թէ՝ որովհետեւ պատերազմական նախարարութեան մէջ Տրէյֆիւսը յանցաւոր և Էսթէրհազին անպարտ կը համարէին, Տիւ Բաթի թերեւս կարծեր է լաւ բան մը ընել Էսթէրհազին փրկելով։

— Լաւ, բայց ինչպէ՞ս բացատրել այդ փրկելու գաղափարը։

— Եւ ալ չեմ գիտեր. բնաւ ատանկի բան մը ընել չպիտի ուզէի։

— Նախապէս կարծեմ արտօնութիւն ուզած էր անտորագիր նամակով մը Էսթէրհազիի տեղեկութիւնն տալու՝ անցած դարձածին վրայ։

— Այո՛, բայց զօրավար Պիկօ չհաւանեցաւ։

— Մաթիէօ Տրէյֆիւս երբ Էսթէրհազին պոռտոյին իրը հեղինակ ամբաստանեց, Տիւ Բաթի, օր մը ետքը այցելութիւն տուաւ գերման զինուորական կցորդին և խնդրեց անկէ որ երթայ Տրէյֆիւսի ընտանիքին յայտնէ որ Էսթէրհազի անմեղ է։

— Չեմ գիտեր ատիկա։

— Եւ սակայն, Ռընուար գնդապետին տեղեկագիրը (պատրաստուած Բաթի տը Ռլամի վրայ) կը հաստատէ այս այցելութիւնը։

Պ. Տըմանժ արդարեւ կը կարդայ Ռընուարի տեղեկագրին այդ մասը՝ որուն վրայ զօրավար Ռօժէ կ'ըսէ։

— Կը կրկնեմ որ կ'անդիմանամ այդ կէտը. ասիկ զա՛ւ, քանի որ տիւ Բաթի կ'ըսէ ատիկա... ո՞վ կ'ապահովցնէ թէ ստոյգ է։

Մրմունջներ կը բարձրանան սրահէն։

Պ. Տըմանժ կ'անդրադառնայ Բաթի Պլէօյին և երկար վիճաբանութենէ մը ետքը կը հասկցուի թէ անոր անուան յատկացուած բաց տեղին վրայ գտնուող պղտիկ կէտերը ջնջուեր են։

Զօրավարը չի կրնար պատասխան տալ, մինչդեռ Պ. Տըմանժ իր կողմէ կը հաստատէ թէ տիւ Բաթի Պլէօյին վրայ, Բիքարի քննութենէն ետքը դիտմամբ զանգի քերծուածներ ըրած են ճիշդ այն տեղը՝ ուր Էսթէրհազիի անունը կը գտնուէր. այս կերպով կ'ուզէին կասկածի տակ ձգել Բիքարի անկեղծութիւնը և կոտրել անոր այդ մասին ըրած քննութեան ազդեցութիւնը. այս կէտը հաստատուած է նաեւ փորձ քննչներուն կողմէ։

Զօրավարը կը յայտարարէ թէ բան մը չի գիտեր բոլոր ատոնց վրայ։

Պ. Տըմանժ կը հարցնէ Նորէն.

— Կ'ուզէի հաւնալ ձեր կարծիքը՝ հետեւեալ իրողութեան վրայ — տեղեկութեանց դիւանի լրտեսներէն մէկը, Պ. Լաժու էր որ առաջին անգամ տեսակցեցաւ Պ. Ռիշարտ Քիւրսի հետ և այդ առթիւ յայտարարեց թէ «Ֆրանսական բանակին հրամանատար մը տեղեկութիւններ կը հաղորդէր Գերմանիոյ։ Արդ, տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը, Լաժու՝ գործումի համար արտաքսուեցաւ տեղեկութեանց դիւանէն՝ գնդապետ Բիքարի մեկնելէն անմիջապէս ետքը։ Ինչ ետքը, դիւանապետ Կրիպլէն գնաց զայն գտաւ Պլէմիսի մէջ և պէտք եղած դրամը տուաւ որպէս զի Պրազիլիա մեկնի։ Հանրիի խարդախութիւնը երեւան ելլելէն ետքը, Լաժու Իտալիա վերադարձաւ. իսկոյն սպայ մը ղրկեցին անոր՝ որ բաւականաչափ դրամ տալով կրկին դէպի Պրազիլիա ճամբու դրաւ զայն։ Այդ ատենէն ի վեր Լաժու ամսական 200 ֆր. կ'ընդունի։ Ի՞նչ կը մտածէք ասոնց վրայ։

— Բան մը չեմ գիտեր։

Մրմունջները կրկին կը բարձրանան սրահէն, բայց կառավարական քարոզչութիւնը հիշդ ատենին կը միջամտէ՝ զօրավար Ռօժէն փրկելով այդ նեղ կացութենէն.

— Այդ խնդիրը, կ'ըսէ, զօրավար Ռօժէի չի վերաբերիր։ Պիտի կրնամ, օրինակի համար, Ռօլէն հարիւրապետը կոչել որ պիտի կրնայ այդ մասին բացատրութիւններ տալ։ բայց, կարգապահութեան համար կ'ընդդիմանամ որ զօրավար Ռօժէի ուղղուի այդ հարցումը։

— Զը պիտի արտօնեմ, կ'ըսէ Նախագահը։

— Եթէ երբեք, կ'առարկէ Պ. Տըմանժ, զօրավարը ըսած չըլլար թէ Ռիշարտ Քիւրսի խօսքը կարեւորութիւն չունի, այս հարցումը չպիտի ուղղէի. միայն կը խնդրեմ որ այդ խնդրին վերաբերող թուղթերը կարդացուին։

Նախ.— Ոչ հիմա։

Պ. Տրմ.— Հապա ե՞րբ։

Նախ.— Ձեր պաշտպանողականն մի՛ջոցն։

Յետոյ Պ. Տըմանժ, հիմնաւոր ապացոյցներով կը ջրէ զօրավար Ռօժէի այն յայտարարութիւնը՝ որով իրը թէ Բիքար անհետացուցած ըլլար Տրէյֆիւսի մեղադրութիւնը հաստատող թուղթը։

Ու կը հարցնէ նորէն.

— Տրէյֆիւսի մասին Վճռարեկ Ատեանին առջեւ ըսած էք թէ կիւեանա երթալէն ի վեր վիճաբանութեան չի մտներ և կ'ուզենայ միայն լրէն վերագրուած գործերը. բայց ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ պոռտրոյն դուրս խնդիրներու վրայ խօսէր, քանի որ ինքը միմիայն պոռտրոյին վրայ ինքզինքը ձերբակալուած կը կարծէր։

— Կրնար առարկութիւններ ընել։

— Կը սարսափիմ կրկնելու. շէնք հասկընար կոր ըսածս. մի միայն Պոռտրոն կը ճանչնար ինքը, մի՛ միայն Պոռտրոն, աւելի ոչինչ։ Եւ յետոյ, ըսիք թէ միակ թուղթով մը հաստատած է Տրէյֆիւսի մեղադրութիւնը. ո՞րն է այդ թուղթը

— Աւստրիական զինուորական կցորդ Շնայտերի նամակը՝ զոր զօրավար Մէլոսիէ մէջ բերաւ արդէն։

— Ան ալ կը տեսնենք։

Նախագահը հարցուցած ըլլալով Տրէյֆիւսի թէ առարկութիւն մը ունի՞ ընելիք, հարաւորպետը կ'ըսէ.

— Իրր յանցանք մը նկատեցին սա պարագան թէ ես տեղեակ էի բանակին կեդրոնացման յատակագիծին, բայց մեր սահմանագլուխները ճանչցող ամէն սպայ կրնայ քարտէսին վրայ նշանակել կեդրոնացման գլխաւոր գիծերը։ Սակայն նորէն կ'ըսեմ թէ չեմ գիտեր բոլոր միւսներց մեքենայութիւնները։ Զօրավար Ռօժէի յայտարարութեան մէջ ոչ ինչ կայ որոշ, ոչ մէկ իրողութիւն ճշմարիտ է. պարզ առարկութիւններ են միայն։

Յաջորդ վկան է հարցաքննիչ դատաւոր

Պ. ՊԷՐԹԻԼԻՈՆ

Մեծ հետաքրքրութիւն մը կը ծնի սրահին մէջ, երբ Պ. Պէրթիլիոն առաջ կանցնի. ամէն մարդ ուշադիր մտիկ կ'ընէ իր վկայութեան՝ զոր առաջ կը բերէ վըստահ խօսուածքով մը և որ չա՛տ ալ շահեկան է։

Պ. Պէրթիլիոն կը յիշատակէ բոլոր այն գործերը՝ որոնց իրր հարցաքննիչ դատաւոր ձեռնարկեց Էսթէրհազիի մասին կատարուած քննութեան առթիւ։ Ը հաստատի թէ Էսթէրհազի և Հանրիի յարաբերութեան մէջ էին 1894էն առաջ իսկ և ըսաւ թէ իր կարծիքով Լ. Թէրհազին է բուն յանցաւորը և թէ տիւ Բաթի ուզած է զայն փրկել՝ իրեն մեղսակից ունենալով Հանրին՝ որ անգիտակցաբար շարժած է միտ։

Յետոյ կը պատմէ այն տրամաթիք տեսարանը որ իր սենեակին մէջ տեղի ունեցած էր՝ «Պանչ» և «Էսբէրեցաս» հեռագիրներուն վրայ կարգ մը տեղեկութիւններ առնելու համար Հանրին հարցաքննած միջոցին.

— Հանրի, կ'ըսէ, ինձմէ խնդրեց որ բան մը չընեմ, մինչեւ որ ինքը չեկեր՝ չիմացնէ զօրավար Ռօժէին, որ անշուշտ պիտի գար զիս տեսնելու։ Պատասխանեցի թէ մինչեւ իրիկուան ժամը վեց ու կէսը կրնար զիս սենեակս գտնել, ու միեւնոյն ատեն արտօնութիւն տուի զօրավարին պատմել մեր մէջեւ անցած դարձածը։

«Հանրի ոտքի ելաւ մեկնելու համար, բայց որովհետեւ զինքը նախապէս կը ճանչնայի ու կերպով մը բարեկամութիւն հաստատած էի իրեն հետ, ըսի իրեն. «Այնը աս չէ. Էսթէրհազի և տիւ Բաթի յանցաւոր են։ Թող տիւ Բաթի այս իրիկուն իսկ ուղղը պայթեցնէ ու թող արդարութիւնը կարգադրէ Էսթէրհազիի հաշիւը։ Բայց ուրիշ վտանգ մըն ալ կայ, և այդ վտանգը դուք էք։ Նամակ մը ձեռքս անցաւ որ Էսթէրհազիի ստորագրութիւնը կը կրէր և որ միակը չէր իր տեսակին մէջ։ Այդ նամակին մէջ՝ որ ուղղուած էր երեսփոխան Պ. Ժիլ Ռօշի՝ որուն Էսթէրհազի տեղեկութիւններ կը հաղորդէր պատերազմական նախարարութեան վրայ, ձեր մասին շատ անը-նպաստ պատկեր մը գծուած է. ձեզի համար կ'ըսէ նաեւ թէ դրամական նեղութեան մէջ կը գտնուիք և թէ պարտական կը մնաք իրեն։ Դիտել տուի իրեն թէ այս տեսակ վաւերագիրներ եթէ երբեք իր թըշնամիներուն ձեռքը իյնալու ըլլային, ամէնէն ծանր հետեւանքները պիտի ունենային իրեն համար և թէ շատ մը միտքեր նոյն իսկ պիտի կարծէին թէ դո՛ւք տեղեկութիւններ կը հաղորդէիք Էսթէրհազիի։

«Այս առարկութեանս վրայ Հանրի իր թիկնաթոռին մէջ իյնալ, առանց բառ մը արտասանելու։ Յետոյ յանկարծ, լալ սկսաւ յորդաբուռ և ոտքի ելլելով եկաւ գրկեց զիս, պագաւ ճակատս ու իրեւներս և ըսաւ. «Փրկեցէք զիս։» Զինքը իր աթոռին վրայ նստեցուցի կրկին, սպասելով որ արցունքները դադրին։ Յանկարծ, ինքզինքը գտնել սկսաւ և ըսաւ. «Էսթէրհազի աւազակ մըն է։» Առանց ժամանակ ձգելու որ իր խօսքը շարունակէ, անմիջապէս ըսի իրեն. «Էսթէրհազին է Պոռտրոյին հեղինակը։» Ոչ այո՛ ըսաւ, ոչ ալ ոչ, միայն՝ «Մի պնդէք ըսաւ, ամէն բանէ առաջ բանակին պատիւը կայ։» Զուզեցի կացութենէն աւելի օգտուիլ ու մանաւանդ մեղքցայ զինքը. այնչա՛փ յուզուած էր։

«Միայն թէ, երբ դուրս պիտի ելլէր, իրը մտնաւոր շնորհ, իրմէ խնդրեց որ իրեն ընկերանամ մինչեւ դուռը՝ որպէս զի կանչուած միւս վկաները տեսնեն թէ ինչ լաւ յարաբերութեանց մէջ կը գտնուինք իրարու հետ ու մանաւանդ հաստատեն թէ զինքը չեմ ձերբակալեր։

«Կը խոստովանիմ թէ իր խնդրանքին այս վերջին մասը բնաւ չեմ հասկցած, գալով ստուգութեան, քարտուղարս՝ որ այդ միջոցին իմ սենեակիս կից սենեակի մը մէջ կը գտնուէր և գրան բաց ըլլալուն պատճառաւ լսած էր ամէն բան, պիտի կրնայ հաստատել բաներս։

Պ. Պէրթիլիոն, կրկնելէ ետքը իր այն յայտարարութիւնները՝ զորս ըսած էր Վճռարեկ Ատեանին առջեւ, կ'ըսէ.

— Նախապէս կը հարցնէի ես ինձի, թէ ի՞նչպէս առանց հիմնաւոր ապացոյցի մը կրնային դատապարտել սպայ մը. ու կը տարակուսէի Տրէյֆիւսի անմեղութեան վրայ։ Բայց երբ տեսի լաւ ուսումնասիրեցի Պոռտրոն, երբ տեսայ որ խեղաթիւրած են Բաթիցոյտի գնդապետին հեռագիրը, ու մանաւանդ երբ լաւ մը գիտակից եղայ Էսթէրհազիի կեանքին, ան ատեն համոզուեցայ թէ Տրէյֆիւս անմեղ է։

«Հանրի պալպակս զոհ գացած է Էսթէրհազիի, կորսուած է այն ատենէն՝ ուր անոր ճանկը իսկաւ։

Յետոյ, Պոռտրոյին վրայ խօսելէ ետքը կ'աւելցնէ.

— Կը հաւատամ Տրէյֆիւսի անմեղութեան, կը հաւատամ՝ որովհետեւ միմիայն Էսթէրհազիի գրած Պոռտրոյին վրայ դատուած է. այն մեքենայութիւնները՝ որոնք նիւթուեցան Էսթէրհազին փրկելու նպատակով, անրացատրելի պիտի մնային եթէ երբեք Տրէյֆիւս յանցաւոր ըլլար, մանաւանդ որ այն նպատակը զոր Տրէյֆիւս կրնար ունեցած ըլլալ Պոռտրոն գրած միջոցին, բնաւ երեւան չէ հանուած։

Պ. Պէրթի լիւս վերջացուցած է իր վկայութիւնը։

Ատեանին անդամներէն մէկը կը հարցնէ.

— Կը հետեւցնէք թէ Հանրի Էսթէրհազիի մեղսակիցն է. մինչ պատմեա կըրնար ունենալ. ինքն է որ գտաւ Պոռտրոն և յանձնեց տեղեկութեանց դիւանին։

— Զէր կրնար ուրիշ կերպով շարժիլ. Պոռտրոն՝ նախ երեք կտոր էր և իրեն յանձնող մարդը կրնար զայն կարդացած ըլլալ։

— Ինչո՞վ կրնաք ապացուցանել սա կէտը՝ թէ Հանրի 1894էն առաջ յարաբերութիւններ ունէր Էսթէրհազիի հետ։

— Էսթէրհազիի այն նամակով զոր ուղղած էր Պ. Ժիլ Ռօշի։

Պ. Պէրթիլիոն իր տեղը պիտի վերադառնայ, սակայն մամլին մէջ կը ցցուի իր եռմն։

Տիկին Հանրի է որ ասպարէզ կարդալու ձեւով մը անոր կը նայի ու կ'ըսէ.

— Ցուլիս 17ին, ամուսինս ինձի պատմեց թէ գացած էր տեսնել Պ. Պէրթիլիոնը և թէ անկէ՝ իրեն չատ համակիր ընդունելութիւն մը ըրած ու նոյն իսկ հարբուրած էր զինքը։ «Ապահո՞վ ես այդ մարդուն վրայ», ըսի իրեն, «կը վախնամ որ Ցուզոյի համբոյր մը չըլլայ իր տուածը։» Մէջը գտնուած ատենս ամուսինս ինձի ղրկեց ուրիշ նամակ մըն ալ, զոր կրանցուցած եմ դժբաղդաբար, և որուն մէջ կ'իմացնէր թէ Պ. Պէրթիլիոն միշտ միեւնոյն սիրալիր ընդունելութիւնը կ'ընէր իրեն։ Զէի սխալած, Պ. Պէրթիլիոնի այն ատենուան տուած համբոյրը Ցուզոյի համբոյր մըն է եղեր։

— Տիկին Հանրի իր ամուսնին յիշատակը կը պաշտպանէ, կ'ըսէ Պ. Պէրթիլիոն, և այս առթիւ իրեն լաւագոյն թոյլ միջոցները կը գործածէ։ Պարտաւորուած եմ իմ յայտարարութիւններուս վրայ պնդելու։ Միայն, սաչալ մը պիտի ըսեմ որ Տիկին Հանրիի միջամտութիւնը ինձնեկ չէ. կանխամտածուած բան մըն է ասիկա, ինչպէս կ'ապացուցանէ նամակ մը՝ զոր այս առտու իսկ ինձի տուին։ (*)

(*) Նոյն առտուն իսկ, Պատուոյ Լեգէոնի երկու սպաներ երկար տեսակցութեամբ մը Տիկին Հանրիի տուն տուեր են իր ընկերը՝ որ ատեանին առջեւ արտասանուելէ առաջ ծանօթ էր արդէն Պ. Պէրթիլիոնի։ Սպաներուն և Տիկին Հանրիի տեսակցութեան գաղտնապէս ներկայ գտնուող մէկը՝ նամակով ամէնքն յայտնած էր Պ. Պէրթիլիոնի։

ՆՈՐ ԿԵՂԾ ԹՈՒՂԹ ՄԸ

Զօրավար Մէլոսիէ՝ զինուորական ատեանին առջեւ իր ըրած յայտարարութեան միջոցին, Տրէյֆիւսի դէմ իրը ջախջախիչ ապացոյց մէջ բերած էր հետեւեալ նամակը՝ զոր իրը թէ Բարվրի աւստրիական զինուորական կցորդ Շնայտէր գնդապետը գրած էր։

ԲԱՐԻԶ, 30 Նոյեմբեր 97.

«Մինչեւ հիմա արդէն չատ անգամներ այդ տեսակ ենթադրութիւններ եղած էին՝ թէ մատնիչը Տրէյֆիւսը չէր։ Ես չպիտի վերադառնայի այս խնդրին, եթէ տարիկ մը ի վեր՝ երբարդ անձերէ գրած չըլլայի թէ գերման ու իտալական «զինուորական կցորդներն ալ միեւնոյն «բանին վրայ պնդած են սալոնները մէջ։ «Տրէյֆիւսի խնդրին վրայ մամանակին «հրատարակուածները միտքս են դեռ։ Ես «միշտ իրաւացի կը նկատեմ գանոնք և «կը պնդեմ թէ Տրէյֆիւս յարաբերու«թեան մէջ էր Սպիրալոպուրկի և Գուիսէ«ի գեղմանական գաղտի գիւաններուն «հետ՝ զորս գերման սպայակոյտը նոյն փակ իր ագդակիցներէն ծածուկ կը պա«հէր։»

• Այս թուղթին վրայ յենլով կ'ըսէ որ Տրէյֆիւսի մեղադրութեան համոզուեցայ, ըսեր էր զօրավար Ռօժէ, այս նամակին վրայ խօսելով։

Արդ, այս նամակը կեղծուած է. ահաւասիկ հեռագիր մը՝ զոր նոյն իսկ գնդապետ Շնայտերը ուղղած է Ֆիկառոյի և որ կը հաստատէ նամակին կեղծ ըլլալը.

ԷՄՍ, 17 օգոստոս

«30 Նոյեմբ. 97 թուականը նամակը՝ վերագրուած ինձի և արտատպուած Ֆիկառոյի մէջ, կեղծ է։»

Գնդապետ. ՇՆԱՅՏԷՐ

— Միւս կողմէ, գնդապետ Բանիցարտի հռոմէն հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Ֆիկառոյի.

«Կը խնդրեմ որ յանուն ճշմարտութեան հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակել հաճիք ձեր թերթին մէջ։—Ես ի զինուորական ատեանի դատավարութեանց համարատուութենէն կ'երեւայ թէ Ռօժէ զօրավարը յայտարարած է որ Տրէյֆիւսի ձերբակալման միջոցին այն ատենուան Բարվրի իտալական դեսպան Պ. Ռէմանի տեղեկագիր մը տալով ըսած ըլլար թէ Շուարցքոբէն գնդապետը յարաբերութեան մէջ էր Տրէյֆիւսի հետ։ Կը ծանուցանեմ թէ այդ տեղեկագիրը ու յայտարարութիւնը գոյութիւն չունին։ Տրէյֆիւսին անունը ձերբակալուած միջոցին միայն իմացայ, ինչպէս զրաւորապէս ալ ըսած եմ իրրեւ զինուոր և պատուաւոր մարդ եղդում ընելով։»

— Հռոմէն կը հեռագրեն թէ վստահելի աղբիւրէ մը առնուած տեղեկութեանց նայելով, Բանիցարտի գնդապետին վերյիշեալ հեռագիրը որ Ռ. ժէ զօրավարին ըսածները կը հերքէ, Իտալիոյ պատերազմական նախարարութեան խորհրդական Թարտիթի զրավարին հետ երկար խորհրդակցութենէն մը ետքը գրուեր է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Իտալական Թրիպոլիա լրագիրը կը հաստատէ Բարվրի իտալական դեսպանատան զինուորական նախկին կցորդ Բանիցարտի գնդապետին կողմէ Ֆիկառոյի եղած յայտարարութիւնը թէ ինք երբեք չէ գրած իր կառավարութեան որ Տրէյֆիւս յարաբերութեան մէջ ի Շուարցքոբէն գնդապետին հետ, ինչպէս Ռ. ժէ զօրավարը յայտարարած էր զինուորական ատեանին առջեւ։ Թրիպոլիա կը յայտնէ թէ Տրէյֆիւսի դատապարտութենէն ետքը Շուարցքոբէն գնդապետը ըսած էր Իտալիոյ զինուորական կցորդաղը Էսթէրհազիի։

— Ընդհանուր համոզումը սա էր թէ Պ. Լաստոի պիտի կրնար ներկայ գըտնուիլ Ռէյնի զինուորական ատեանի երկուսան նիստին։

— Շարաթ գիշեր ցոյցեր տեղի ունեցան Շանգրլ փողոցին մէջ այն նախատինքներուն հետեւանքով զորս քանի մը սրիկաներ ըրին ոստիկաններուն։ Բան հոգի թէև ձերբակալուեցան, սակայն երկուքը միայն վար դրուեցան։ Շարաթ առտու կոիւ մը տեղի ունեցաւ ընկերվարականներու և ազգային կուսակցութեան պատկանողներու միջեւ։ Ոստիկանութիւնը միջամտելով ցրուեց ցուցարարները։ Պ. Կէռնի ու ընկերները, որոնք տակաւին փակուած կը մնան, սկսած են ջուրի նուազութենէն ալ նեղուիլ։ Ոստիկանութիւնը ամենախիստ միջոցներ ձեռք առած է։ Քանի մը ծայրահեղներու ը՝ կերվարակ՝ ն ալ շարաթ իրիկուն հաւաքուեցան Ռէյնլանդիք հրապարակին վրայ։ Մայրապետական Պ. Սէրպսթիէն Ֆոն ուզեց ճառախօսութիւն մը ընել, սակայն ոստիկանութիւնը միջամտելով ցրուեց հաւաքուողները։ Երեք հոգի ձերբակալուեցան։

— Ոստիկանութիւնը որոշեց ձերբակալել անոնք որոնք ուսելիք տան Պ. Կէռնէի ու ընկերներուն։ Կ'ըսուի թէ հակակրկական Պ. Պ. Լաղիի, Տուրմանի ու Միլլերանի դէմ ձերբակալման հրամանագիրներ պիտի հանուին։

— Բարվրի մէջ ցոյցերը ու կռիւները կը շարունակուին։ Բազմաթիւ վիրաւորեալներ կան։

— Գաճի մը երեսփոխաններ նամակներ գրելով Երեսփ. Ժողովի նախագահին, խնդրեր են որ անմիջապէս Ժողովը գումարուի։

— Պ. Ժորժ Թիլպո, որ տակաւին ձերբակալուած չէ, յանձնարարեր է կրուանտ Օթէլէն՝ չամրանեա և սիկառներ գրելու այն ոստիկաններուն որոնք քանի մը օրվ ի վեր կը հսկեն իր բնակարանին շուրջը։ Ոստիկանութիւնը կը կարծէ թէ Թիլպո իր բնակարանը, Վաղելի քարափ, կը գտնուի և պահուած է որմնադարանի մը մէջ։

ԱՆԳԼԻԱՅԻՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԾԻՔԸ ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ. — Սի Մաքսին.—Նշանաւոր Անգլուհի մը ըսած էր թէ ամբողջ Անգլիոյ մէջ մէկ հակաբրէյֆիւսական կայ և այն ալ Պ. Լապուշէրն է. բայց հիմա Սըր Ճոն Պրայճ ալ, որ կարեւոր անձնաւորութիւն մըն է, Պ. Լապուշէրի համակարծիք կը գտնուի։ Լոնտոնի թերթերէն մէկուն թղթակիցը վերջերս տեսակցութիւն մը ունեցեր է Սըր Ճոն Պրայճի հետ։ Թղթակիցը անոր կարծիքը հարցուցեր է Գրիֆիթի, Ճէյմսընի արշաւանքին, արդարութեան և Պ. Սէսիլ Ռոտսի մասին։ Խօսակցութիւնը վերջապէս դարձեր է Տրէյֆիւսի վրայ։ Սըր Ճոն Պրայճ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրեր է Տրէյֆիւսի զորձին համար.

«Զինուորական ատեանին դատաւորները պէտք է վերջ մը տան բանակին դէմ եղած յարձակումներուն. չպիտի աւելի տեւեցուցեն։ Թղթակիցը հարցուցեր է թէ այդ ըսելով հասկնալ կ'ուզէ որ զինուորական ատեանը պէտք է դատապարտէ՞ Տրէյֆիւսը.

«Այո՛. զինուորական ատեանը պէտք է դատապարտէ Տրէյֆիւսը։ Եթէ զայն անպարտ արձակէ, Ֆրանսական բանակը յաւիտենապէս կորսուած է Եւրոպայի համար։»

Այս խօսքերը մեծ յուզում պատճառած են Անգլիոյ մէջ։

ՏՐԻՑԻՏԻՍ ԿԼԷՄԱՆՍՈՅԻ ՄԷՋ. — Ազնիւ լաբթու Պուիսլի մէջ սաստիկ կռիւներ տեղի ունեցան Տրէյֆիւսի գործին պատճառով։ Երեք Ֆրանսացիներ, անցեալ շարաբաթի իրիկուն, Պուիսլի մեծ հրապարակին վրայ վիճաբանելու առնելով «Տրէյֆիւս մատնիչ մըն է» պոռացին։ Պուիսլցի մը, որ նոյն պահուն անկէ կ'անցնէր «վատե՛ր» գոչեց Ֆրանսացիներուն երեսին։ Այս վերջինները Պուիսլցիին վրայ յարձակիլով գետինը պառկեցուցին և ծանրապէս վիրաւորեցին. բայց ոստիկանութիւնը հասնելով ձերբակալեց Ֆրանսացիները։ Նոյնը պատահեցաւ նաև շարաբաթի առտու։ Քանի մը Պէլճիքացիներ Տրէյֆիւսի խնդրին վրայ վիճաբանած ատեններն, մէջերնին կռիւ մը ծագեցաւ և կռուարարներու մէկին գլուխը պատեցաւ գաւազանի հարուածով մը։

ՀՌՈՄԷՆ առջի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Ս. Ցովակիմի տօնին առթիւ Պապը ընդունելութիւն մը կատարելով կրօնական զանազան խնդիրներուն մասին խօսեր է, առանց ոեւէ ակնարկութիւն ընելու քաղաքականութեան։ Լէոն ԺԳ. շատ քաջառողջ կ'երեւար և ուրախ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՋՐԱՆՑԳԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Գերմանիոյ մէջ օրուան կարեւորագոյն խնդիրն է Ռէյնէն Էլպա միանալիք ջրանցքին ծրագրին Սրեսի. Ժողովին կողմէ մերժուելը։ Պէրլինի թերթերը շարաթ իրիկուան իրենց թիւերուն մէջ կ'ըսեն թէ գերման կառավարութիւնը, որպէս զի Բրուսիոյ Խորհրդարանը լուծելու հարկ չմնայ, այդ ծրագիրը պիտի ներկայացնէ Աւագաց ժողովին որ հաւանօրէն պիտի վաւերացնէ զայն։ Մագդիբը յետոյ վերստին Ելեսի. Ժողովին պիտի ներկայացուի, նոյնն քուէարկելու համար։

ԿԱՅՍԵՐԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ. — Տէյլի Թելեկրաֆ իր հինգշաբթի օրուան թիւին մէջ հեռագիր մը հրատարակած էր Բեռլինի թղթակցէն՝ թէ հոկտեմբերին Աւստրիոյ, Գերմանիոյ և Ռուսիոյ Կայսրերը իրարու պիտի հանդիպին Սքիրնէվիցի մէջ, ռուսական Լեհաստան, թէ Զարին պիտի հետեւին արտաքին ու պատերազմական գործոց նախարարները և թէ Նելիոյ Բ. Կայսրը յետոյ Տայմլըթատ երթալով ամէն հոկտեմբերի վերջը Բեռլին պիտի դառնայ։ Նայէ Ֆըռայէ Բրեսէ կ'ըսէ թէ այդ լուրը պէտք է վերապահութեամբ ընդունիլ, վասն զի ոչ մէկ կողմէ հաստատուած է։ Այսու հանդերձ, կը յարէ վիեննական թերթը, բոլորովին սխալ նկատելն ալ անխոհեմութիւն պիտի ըլլայ, վասն զի անգամ մը պատահածը կրնայ կրկնուիլ։ արդէն Աւստրիոյ և Ռուսիոյ յարաբերութիւնները այսօր աւելի լաւագոյն վիճակի մէջ են քան թէ այն տխսակցութեան միջոցին զոր 1884ին երեք Կայսրերը ունեցան նոյն տեղը։»

ՓԻԼԻՊԻՆՆԵՐԸ. — Մանիլայէն չորեքշաբթի օրուան թուականով ամերիկեան ագրէսէ կը հեռագրեն թէ Սմայթ զնդապետը տասը ջոկատով և երկու թնդանօթով Անճէլէսի մօտ հանդիպեր է 2,500 ապստամբներու։ Մղեցին ճակատամարտ մը եւրը միայն խոյս տուեր են այս վերջինները, թէև զօրաւոր կ'ըլլալ ամրացած էին։ Ամերիկացիները գրաւեր են քաղաքը. երկու մեռեալ և տասներկու վիրաւոր ունեցեր են։ Ապըստամբներուն կորուստը չատ մեծ ըլլալ կը կարծուի։

ԺԱՆՏԱՒՏՍ ԲՈՐԹՈՒԳԱԼԻ ՄԷՋ. — Մարտիսէն առջի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Օրորթոյի մէջ ժանտախտը հետզհետէ կ'հարկէ։ Տեղւոյն բանակական հիւպատոսը դասի պիտի եւ թարուի, ժանտախտին դէմ ի՛ ի՛ ուսարութեան իմաց տա՛ ն շրջաբերական համար։ Կ'ըսուի թէ Լիսպոնայի մէջ ալ դէպք մը պատահեր է։ Շարաթ օրը Օրորթոյի մէջ ժանտախտ պատահած դէպքերուն ուն թիւն է երեք։

ԱՔԷՆԷԻ ՍՊԱՏԻՈՆԸ. — Կ'երեւայ թէ Ժորժ Ավէրովի կտակած մէկ միլիոն ֆրանքը Աթէնքի Սպատոնին չինութեանը համար, բաւական պիտի չըլլայ, որովհետեւ ճարտարապետը՝ Պ. Մէնթասան՝ յայտարարեր է թէ միւնչեւ հիմա ծախսուած 887,000 ֆրանքէն զատ տակաւին 280,000 ֆրանք պէտք կայ։

ԳԱՐԵԳԻՆ ԷՖԷԼՏԻ ՄԷԼԻՔԵԱՆ
ՓԱՍՏԱՔԱՆ
Փոխադրած է իր գրասենեակը Իսկ Զապիէ ճատտէսի Գօճաման Օղլու № Թիւ 1։ 418 6-8

Վերջին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Բուլվլի Պէյ Էրբէյի աստիճան տուուեցաւ Եգիպտոսի բժշկան վարժարանին նախագահ Իսա Հաճի փաշայի։ Իւլայի Բ. աստիճան՝ եպարքոսական թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարներէն Միւֆիտ պէյի։ Սաֆէտի աստիճան՝ Աֆիոն Գարաֆիսաղի նախնական դատարանի ընդհանուր դատախազի օգնական Սամի պէյի։ Բաղդատի աստիճան՝ Իտրիզէի նահանգին կեդրոնական նախնական դատարանին անդամ Թադէոսեան Ստեփան էֆ.։

— Դ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Զիվիթա-Վէքիայի օսմ. պատուակալ փոխ-հիւպատոս Պ. Ժաքիի Կրացիոզիի։

— Գ. կարգի Շէֆգաթ՝ Տէտեաղաճ ռուսական փոխ հիւպատոսին կնոջը։

ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ ԻԾԻ

համար և յետոյ նորէն Կ. Պոլիս դառնալով Քարափնոյ մնացեալն՝ Եւրոպական քուրերը մեկնելէ առաջ։ Վեր. Նորատուկեան Լիմ. համաձայնութեան այդ հիման վրայ տեղեկագիր մը պատրաստելով կերկայի օրը մատոյց Նախարարաց Խորհուրդին, որպէս զի արտաքին գործոց Նախարարութեան պաշտօն յանձնուի այդ համաձայնութիւնը ծանուցագրով մը հաղորդել Անգլիոյ դեսպանատան, իրբև պատասխան անոր ծանուցագրին։ Այդ համաձայնութիւնը պիտի հաղորդուի նաև Ֆրանսական և իտալական դեսպանատուներուն։ Այդ երեք տէրութեանց հետ այս կերպով վերջնական համաձայնութիւն մը գոյացած ըլլալով, հիմայ միայն Աւստրիոյ, Գերմանիոյ և Ռուսիոյ տէրութիւններուն հաւանութիւնը առնելու գործը մնացած է։ Լ. Հերբլս կը յուսայ թէ այդ երեք տէրութիւնները դժուարութիւն պիտի չյարուցանեն իրենց հաւանութիւնը տալու համար այն տեսակ համաձայնութեան մը որ Թուրքիոյ մէջ ամէնէն աւելի առեւտուր ունեցող տէրութեանց կողմէ շահաւոր նկատուած է։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի Սինոդը ուր քաղաքական ժողովը այսօր ալ Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ խառն նիստ գումարելով պիտի խորհրդակցին եկեղեցական կարգ մը գործերու վրայ։

—Երկէկէն հեռագրած են Ֆէնէրի Պատրիարքարանին թէ տեղւոյն նախորդ մետրոպոլիտ Տ. Գրիգորիոս, որ տեղական իշխանութեանց միջամտութեամբ անկէ հեռանալու հրաւիրուած էր, Սկլաւնիկ ուղեւորեր է, ուրկէ Այնորդ պիտի երթայ։ Նոր մետրոպոլիտն ալ յառաջիկայ շաբթու Երկէրի պիտի ուղեւորի։

ՀԱՆՔԵՐը —Քանի մը օրէն մայրաքաղաքս կը սպասուին պէլճիքայի ճարտարագէտները որոնք հանքի համար խուզարկութիւններ պիտի կատարեն Պրուսայի, Իզմիտի և Տարտանէլի կողմերը։

ՔՐԻՔԷԹ — Այսօր և վաղը Եղուրթը Զէյտիի մէջ, Գատըգիւղ, քրիքէթի մոցում մը պիտի կատարի Օսմասյի Քիւլպին և Կ. Պոլսոյ Քիւլպին անդամներուն միջև՝ նախագահութեամբ ազգային դեսպան Սրբ Նիքոլայ Օ'Քոնորի։ Այս իրիկուն Կ. Պոլսոյ Քիւլպը Ֆէնէրի Պաղչէի մէջ սեղան մը պիտի տայ Օսմասյի Քիւլպին անդամներուն, որոնք եւէկ առաւ մայրաքաղաքս ժամանեցին ռուսական շոգենաւով։

ՍԸՐ ԱԼՖՐԷՏ ՍԱՆՏԻՍԸՆ, Անգլիոյ դեսպանատան նախկին առաջին թարգմանը, ժամանակէ մը ի վեր շատ կը նեղուի հին հիւանդութենէ մը։ Բժիշկները վերջերս ժամանակ մը հարկ դատած են որ քանի մը օրէն պիտի կատարուի։

ԺԱՆՏԱԽՏ — Աղէքսանդրիոյ մէջ շաբաթ օրը ժանտախտէ զէպք ու մահ չպատահեցաւ։ Կիրակի օրը մէկ զէպք միայն։

—Պուլկար կառավարութիւնը քարանթինա որոշեց Բարթուկալի ժամանումներուն համար։

ՊԱՎԻԼԻՈՆԻ թագաւորին ախոռապետ Պատոն Անտրէա մայրաքաղաքս գալով Զիթիթկէլէի կայսրասպասանը պիտի այցելէ և հանկէ երեք ձի գնելով Պավիլիա պիտի դառնայ։

ՄԵՏԱՔԻՍ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ. — Մետաքսի առեւտուրով զբաղողներուն և մետաքսի գործարանատէրերուն համար եթէ կարեւոր խնդիր մը կայ, այն այս է թէ խուզկով պատրաստած մետաքսներու գիներուն՝ զանազան հրապարակներու մէջ բարձրացումը անցողակի պարագաներո՞ւ արդիւնք է թէ ոչ՝ երկրագունտիս զանազան տեղերու կացութիւնը աննպաստ է խոզակի ու մետաքսի տէրերուն։ Այս հարցումին պատասխաններու համար բաւական է ըսել թէ անցեալ տարուան բերքին գրեթէ բնաւ պատրաստ մետաքս չկայ։ Գալով վերջին բերքին, մէկ տարուան պէտքին բաւական չէ։ Նոսա հարկ է նկատութեան առնել սա պարագան թէ յառաջիկայ տարուան Բուրլի տեղերական արուեստանանդէսն ալ պատճառ պիտի ըլլայ մետաքսի և մետաքսեղէններու սպառման աւելնալուն։ Քանի մը չբաւի թէկուզ արտաքին հրապարակներու և անոնց ազդեցութեամբ օսմ. երկիրներու մէջ մետաքսի ու խուզակի գնին իջնալ, սակայն ստիպեալ պէտք չէ տեւական անկման մը նշան համարել։ Շատ մը պարագաներ կան հաստատող թէ այդ անկումը առժամեայ է։ Դիտելի է նաեւ սա պարագան որ թէ օտար երկիրներու և թէ Թուրքիոյ մէջ մեր խոզակի ու մետաքսի տէրերու ներկայացուցիչ յանձնակատարները կը տիպեցնին ապրանքի տէրերը և կը մղեն զանոնք հաստեպով ծախելու իրենց ապրանքները։ Յանձնակատարները, որպէս զի նպաստաւորուին ապրանքի տէրերուն բաւականաչափ գրամագլուխ չունենալէն, իրենց կանոն դրած են օգտուիլ գիներու անկումէն և ուրիշ պարագաներէ։ Լոյս առնուած է թէ անցեալ ամսուան վերջին կէսին ի վեր Եւրոպայի սպառման կեդրոններուն մէջ Պրուսայի ու Սուրիոյ մետաքսի գիները բարձրացած են։ Ասոր մէկ բացորոշ ապացոյցը միթէ սա պարագան չէ՞ թէ մետաքսի գործարանատէրները սկսած են ապրանք գնել սեպտեմբերէն առաջ որ մետաքս մթերելու ոսկորական եղանակն է։ Եւրոպայի մէջ ալ բերքին անբաւականութենէն և գիներու բռնուած ըլլալէն կը վախցուի, որովհետեւ Լիոնի մէջ մեծ քանակութեամբ Սուրիոյ մետաքս ծախուած է օրան 12 և 12.15 ֆր.ի։ Լոնտոնի մէջ ալ բռնուած գիներով խնդրանքներ կ'ըլլան և կը սպասուի որ ամառուան եղանակը աւարտուելն պէս գիները աւելի պիտի բարձրանան յամախորդներու թիւը աւելնալուն պատճառով։ Հիմակուան պատրաստի քանակութիւնը անցեալ տարուանին հարիւրին վաթսունին չափ է։ Կ Պոլսոյ Առեւտրական Ներկայացուցիչ Սրբ Նիքոլայ Պարոնը, որպէս զի արտաքին գործոց Նախարարութեան պաշտօնը յանձնուի այդ համաձայնութիւնը ծանուցագրով մը հաղորդել Անգլիոյ դեսպանատան, իրբև պատասխան անոր ծանուցագրին։ Այդ համաձայնութիւնը պիտի հաղորդուի նաև Ֆրանսական և իտալական դեսպանատուներուն։ Այդ երեք տէրութեանց հետ այս կերպով վերջնական համաձայնութիւն մը գոյացած ըլլալով, հիմայ միայն Աւստրիոյ, Գերմանիոյ և Ռուսիոյ տէրութիւններուն հաւանութիւնը առնելու գործը մնացած է։ Լ. Հերբլս կը յուսայ թէ այդ երեք տէրութիւնները դժուարութիւն պիտի չյարուցանեն իրենց հաւանութիւնը տալու համար այն տեսակ համաձայնութեան մը որ Թուրքիոյ մէջ ամէնէն աւելի առեւտուր ունեցող տէրութեանց կողմէ շահաւոր նկատուած է։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպանը երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց Նախարարին հետ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ հելլենական ընդհանուր հիւպատոս պիտի կարգուի Ամասիայի կառավարիչ Պ. Նաուս։

ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.—Երմական նախարարութիւնը յառաջիկայ շաբթու մէջ մէկ ամսաթոշակ պիտի վճարէ կառավարական պաշտօնեաներուն։

ՀՌՈՄԻ օսմ. դեսպան Բէշիտ պէյ մօտերս մայրաքաղաքս պիտի գայ արձակուրդով։

ԻԶՄԻՐԻ առեւտրական ու արհեստի սակարանին վարչական Խորհուրդը սապէս կազմուած է.— Պ. Տրելս Մարքերու՝ նախագահ, Պ. Երկի Խուրսաքի՝ գանձապետ, և Հաճի Պէկիր Էֆէնտիզատէ Լիմն էֆ., Պալօլեան Սարգիս պէյ, Պ. Ալեքսանդրի Թորոս, Պ. Ալբէօ Բաւիտի և Պ. Միխալ Վարտա՝ անդամներ։ Միայն այս վերջինը նորէն ընտրուած է, իսկ միւսները վերընտրուած են։

ԲԵՐԱՑԻ պատժական տուեանին Բ. ճիւղը հինգշաբթիէն սկսեալ առտուները ժամ 4 ու կէսին պիտի բացուի և դատերը ցերեկուան ժամ 5 ու կէսին պիտի սկսին։

ՊՈՅՏՍՐՆԵՐԸ —Յառաջիկայ հոկտեմբերէն սկսեալ պայտարները անանցաւորժական վարժարանը դիմելով քնումիւն պիտի տան, որպէս զի կարենան արտօնուիլ իրենց արհեստը ի գործ դնելու։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղիներու Ընդերութիւնը տասը վայրաշարժ և շատ մը խոշոր վագոններ յատկացուցած է՝ արմատիքներու փոխադրութիւնը փութացնելու համար։

ԱՏԱԲԱԶԱՐԻ կայարանէն մինչեւ քաղաք չնուած երկաթուղիի տասը քիլոմէթրոց ճիւղին և նոր կայարանին շինութիւնը աւարտելու վրայ ըլլալով, բացումը մօտերս պիտի կատարուի։

ԳԱԼԹԱԿՆԵՐ.— Խարսի (Ռուսիա) գաղթականները Էնկիւրիի շէնկայքը բնակութիւն կը հաստատեն և միւս գաղթականներն ալ Ամիսոն Գարահիսարի կողմերը։

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇՏՑԻ առջեւ շինուելիք նաւահանգիստը մինչեւ Հայէմ Իսկէլէսի պիտի երթայ պայտի ձեւով։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ նաւաթիգ շոգենաւերու Բ.կերութեան Բոռն տ'Օռ. շոգենաւը, որուն Սեւ Ծովու մտ ընկղմիլը ծանուցինք, 4000 ոսկիի ապահովագրուած է եղեր։ Մեքենավարին ձեռքին շրջ մատերը կորուեր են։ Շոգենաւը ընկղմելու պահուն մէջ գտնուողները կրցեր են ժայռի մը վրայ ապաստանիլ և գիշերը հոն անցուցեր են, սակայն առտուն Բաքի շոգենաւ մը ազատեր է զանոնք։

ՍԱՐԸԵՆԱՐԻ մէջ, կիրակի օրը, Եվգենի նախարարութեան քարտուղարն եկեր Մէհմէտ Էմէնը էֆ. երեք անգամ զէնք պարպեր է Եկեմհալլի ձկնարան ճիւղին պաշտօնական եղբօրորդւոյն՝ Ասիֆ էֆ.ի վրայ, սակայն ասիկա անմիջապէս գետինը պառկելով անվնաս ազատուեր է։ Ոստիկանները հասնելով երկուքն ալ ձերբակալեր են։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆ. — Ռումանական Բրինչիբեգա Մարիա շոգենաւին ուղեւորներէն Իսմիլ անուն պարսիկի մը քովէն, երէկ, արգիլուած նիւթեր գըտնուեցան։ Պարսիկը ձերբակալուեցաւ։

Երէկ, Մկանդրի Քամպոն շոգենաւին նաւաղներէն մէկը, արգիլուած նիւթեր փոխադրելու մէջ, Դալաթիոյ մէջ ձերբակալուեցաւ։

ԴԻՒԿ ՄԸ.—Երէկ Էմին Էօնիի եղերքէն Բէյլէր Մէհմէտ անուն մրգավաճառի մը դիակը գտնուեցաւ։ Մէհմէտ գինեմոլ ըլլալով, կ'երեւայ թէ այդ վիճակին մէջ ծովը ինկած ու խեղդուած է։

ԱՅՍԷՐԱՅԻ կողմը, երէկ, վարձու կառք մը Սըտրգա անուն կին մը կոխոտեց, որ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

ՄԷՐՃԻՆԻ մօտ, երէկ, Նշայի պարկեր բեռցած սայլ մը ծառերու զարնուելով սայլը խորտակուեցաւ և սայլապանը Մէհմէտ վիրաւորուեցաւ։

ՈՒՐՅԱՑԻ մեր թղթակիցը ՙի Գրէմ մեզ. «Բաղաքիս նախորդ կառավարիչ Հիւսէյին էֆ. որ քանի մը օր առաջ հանդատեան կոչուած էր։ անցեալ շաբթու Այնթապ մեկնեցաւ։ Հիւսէյին էֆ. իր բնակութիւնը կուգէ հաստատել Հալէպի նահանգական շրջանակին մէջ։

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ՉԻՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.— Պ. Ժաք Նաթանսոն հր. ժարած ըլլալով Զէյտուն և Ընկ. զրամատան Պոլսոյ գործակալութեան տեսչի պաշտօնէն, և իր հրաժարականն ալ ընդհանուր տնօրէնութեան կողմէ ընդունուած ըլլալով, այս վերջինը գործակալութեան տնօրէնի պաշտօնը յանձնած է Պ. Օսքար Բուպիզէի որ մինչեւ այսօր գործակատարի պաշտօնը կը վարէր։ Ուրեմն Պ. Բուպիզէի պէտք է դիմել ամէն տեղեկութեանց համար, Դալաթիա, Մէհմէտ Ալի Փաշա խան, թիւ 23։

ՆԱՒԱՐՇԱՒԸ

Այս տարուան նաւարշաւը, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի, 15|27 օգոստոս, Մեծ-Կղզիի առջեւ, իր նախորդները գերազանցելու ամէն առաւելութիւն կընծայէ տեսնուած նախապատրաստութիւններուն նայելով։ Ինչպէս յայտնի է, Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է իր բարձր հովանաւորութիւնը շնորհել այս նաւային հանդէսին, որուն կազմակերպութեանը ամէն կերպով կ'աշխատի Կարգադիր Մանախուրը,— «Բրինքիբօ Եօդ Բլըպի» անդամներէն բաղկացած։ Օտար դեսպանատուն. պահականաւերը պիտի երթան ներկայ գտնուիլ նաւարշաւին, բացի այն բազմաթիւ շոգենաւերէն որոնք հանդիսականներ պիտի փոխադրեն։ Շերքեթի երկու շոգենաւեր կերակի առաւօտ ճամբայ պիտի ելլեն Վերին Վոսֆորէն, եւրոպական ու ասիական եղերքներու նաւամատոյցները հանդիսելով՝ Բրինքիբօ երթալու և գիշերը վերադառնալու համար։

«Բրինքիբօ Եօդ Բլըպի» կողմէ հեռաւեալը հաղորդուած է մեզ ի հրատարակութիւն.

«Կալգսդիր մանախուրը նկատելով որ բազմաթիւ և նոր խնդրանքներ կ'ըլլան՝ նաւարշաւին մասնակցելու համար, արձանագրութեան պայմանաժամը որ օգոստոս 7|19ին որոշուած էր, երկարձգած է մինչեւ հինգշաբթի 12|24 օգոստ. միջոցին յետոյ ժամ 5ին (Ը. Ե.)։ Արձանագրութիւնները կը կատարուին Տօրոս եղարց գրասենեակը, Դալաթիա, Սանտալճի խան, Լոյսի գործակալութեան գրասենեակը, Պոլիս, Պահճէ գաբու, և Բրինքիբօ, «Եօդ Բլըպի» կեդրոնատեղին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը որ կիրակի օրուընէ ի վեր հիւր կը մնար Պէշիկթաշ, Էսաեան Տեարց ամարանոցը, այս առաւօտ Պատրիարքարան իջաւ նախագահելու Նպաստոց Յանձնաժողովին և կլօնական ժողովին նիստերուն։

—Աղէքսեան Սրբազանի վիճակը հոգեվնաս կը ծանրանայ դժբաղդաբար։ Երէկ, երեկոյեան անգամ ըլլալով բժշկական քննութիւն մը կատարեց Տոքթ. Խորասանեան էֆ. ս, ուն կ'ընկերանային Տոքթ. Իսմէր փաշա, Տոքթ. Օրմանեան, Տոքթ. Սեդրոսեան, Տոքթ. Ալիքսանտրոս և Տոքթ. Շահինեան։ Խորասանեան էֆ. հաստատեց հիւանդութեան ամենածանր հանգամանքը։ Բէյ եղբը հասաւ նաև Տոքթ. Մոնֆէրի որ հսմակարծիք գտնուեցաւ այս տխուր եղրակացութեան։ Այսօր ալ Տոքթ. Խնդրեան պիտի ոյցելէ Սրբազան հիւանդին։

—Ուսումն. Խորհուրդին կողմէ եղած առաջարկութեան մը համաձայն, Ս. Պատրիարք Հայրը յանձնարարած է Մայր եկեղեցւոյ և Սամախիոյ Թաղ. Խորհուրդներուն, որպէս զի ներկայ ամսոյ վերջին շաբթուն մէջ իրենց թաղերու վարժարանց շրջանաւարքները ներկայացնեն Ուսումն. Խորհուրդին կողմէ նախապէս կարգուած Բենիչ Յանձնաժողովին որ պիտի գումարուի Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ, անոնց կանոնական քննութիւնը կատարելու համար։

—Պատրիարքական տնօրէնութեամբ՝ Պատրիարքարանի դիւանապետներէն Յանձնաժողով կազմուած էր քննելու համար ժառանգական խնդիրները։ Այդ Յանձնաժողովը երեկ գումարուեցաւ նախագահութեամբ Պատր. Փոխանորդ Սրբազանին և քննեց Յէրիգիւղի Աղքատանոցի դեռեւի մասին տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդին և Գուրպանիէճեան ընտանիքին միջեւ ծագած տիպանութեան ծանօթ վէճը։

—Պրուսայի առաջնորդ Տ. Յովհաննէս եպիսկոպոս Արշարունի այս առաւօտ մեկնեցաւ իր պաշտօնատեղին, ընկերակցութեամբ Տ. Մեսրոպ քահանայի որ Պրուսայէն յատկապէս զինքը առաջնորդելու համար մայրաքաղաքս եկած էր։ Աշարունի եպիսկոպոս Պրուսայի եկեղեցիներուն համար Ս. Միւռոն կը տանի իր հետ։

—Պալըքլիի գերեզմանատան Յանձնաժողովը այս առաւօտ թէեւ գումարուեցաւ Մայր եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդարանը, սակայն մեծամասնութիւն չգտնուելուն՝ չկրցաւ նիստ կազմել։

—Զօրուէն կը գրեն մեզ թէ այս տարի տեղւոյն վարժարանը ուսեցեր է ութսը չորս աշակերտ որոնցմէ 7ը մանչ և մէկը աղջիկ։ Դպրոցին տեսուչը Պ. Աբրահամ Հայրիկեան հրաժարական տուած ըլլալով, տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդը խնդրած է Ս. Պատրիարք Հօրմէն՝ որ Արմաշեան վարդապետ մը, զրկուի Զօրլու թէ՝ քարոզչութիւն ընելու և թէ՝ դպրոցին տեսչութիւնը վարելու համար։ կը լսենք սակայն թէ կարելի չպիտի ըլլայ զոհացում տալ Զորլուի ազգայիններուն այս խնդրանքին, տարամտելի Արմաշական մը չդտնուելուն պատճառաւ։

—Թէ դասիայէն կը գրեն թէ տեղացի Հայերը, քաղաքին հայ եկեղեցիներուն Եպիսկոպոսի (հոգաբարձու) ընտրութեան համար ժողով կազմելով, միաձայնութեամբ վերընտրեր են նախորդ եպիսկոպոս Կոստանդին Սրբութեանը որ երեք տարի շարունակ աշխատած է եկեղեցիներու օգտին, կառուցանելով տարեկան 1200 բուպլի հասոյթ բերող տուն մը՝ 12,000 բուպլի արժողութեամբ։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱԵՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՏՐԷՖՖԻՒՍԻ ՎԵՐԱԴԱՌՈՒՄԸ

ՌԷՆԻ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

ՎԿԱՆԵՐՈՒ ՆԻՍ

Ռէնի, 21 օգոստոս.—Նիստը բացուեցաւ ժամը վեցը քառորդ անցած. Պ. Լապորի բացակայ է։ Կանչուեցաւ զորավար Մաստ՝ որ յայտարարեց թէ ասպայս կոյտին զիւաններէն մեկուն պետն էր երբ պօռարոն Երեն ցուցուեցաւ։ Զորավարը բաւ որ թէև իր հրամանին տակ գըտնուող սպաներէն ոչ մէկուն գլխը կը ճանչնար, սակայն քանի մը օր եւրը՝ խօսելով գնդապետ տ'Ասպօվիլի հետ, մտածեց նախորդ տարուան նախակայքի սպաներուն՝ որոնց մէջ կը գտնուէր նաեւ Տրէյֆիւս՝ և գաղափարը ունեցաւ այս վերջինին տրածանգրութեան թուղթը ձեռք բերել։ Բաղդատելով Պոտրոյին լուսակարուած օրինակը այն արձանագրութեան թուղթին հետ՝ որուն բաց տեղերը Տրէյֆիւս իր ձեռքով լեցուցած էր, խկոյն նշմարեցի թէ առքիյերի բառը մուտնոյն կերպով գրուած էր երկուքին ալ վրայ, և իւրաքանչիւրին մէջ երկու տեղ կը գտնուէր։ Ան ատեն ուրիշ բաղդատութիւններ ըրի. կամաց կամաց ուրիշ նմանութիւններ ալ գտայ և իմ քննութեանս արդիւնքը տեղեկագրեցի Կոնդ զօրավարին։ Այս կերպով էլ որ Տրէյֆիւսի վրայ կասկածուեցաւ։»

Գնդապետ տ'Ասպօվիլ հաստատեց զորավար Մաստի ըսածները։ Յետոյ կոչուեցաւ Պ. Բոչֆէլ, որ պատմեց թէ 1894 հոկտեմբեր 15ին, ը'դհանուր քննութեան պատրաստակին տակ Տրէյֆիւս ներկայացաւ որ Պուատէֆրէ զորավարին սենեակը, ուր գտնուած էին տիւ Բաթի տը Բրամ, դիւանապետ Կրիպլէն և ինքը (Պ. Բոչֆէլ)։ Տիւ Բաթի հրաւիրեց Տրէյֆիւսը որ ծանօթութեան թուղթ մը լեցնէ իր տուն տալովը։

Տիւ Բաթի գրել տուածը կը սկսէր «ամենամեծ կասեցողութիւն մը ունենալով» բառերով ու կը վերջանար «Նոթեր Մատակարարի վրայ» նախադասութեամբ։ Տրէյֆիւսի գրիչը անկանոն գոյած ըլլալով, տիւ Բաթի ըսաւ հայրենապէն. «Բայց կը դողայիր։»—«Մատուրներս կը մոխն», պատասխանեց Տրէյֆիւս։ Ասոր վրայ ձերբակալուեցաւ և հարցաքննութենէ մը ետքը՝ որու մէջ ոչինչ մերկացաւ նոր ամբաստանութեան վրայ պնդեց, նետուեցաւ Շէրշ-Միտիի բանտը։

Պ. Բոչֆէլ աւելցուց թէ ինքն ալ իր կարգին հարցաքննեց Տրէյֆիւսը, որ պատասխանեց իրեն. «Բոլորովին անմեղ եմ, ու կը բողոքեմ բուռն կերպով։ Երբեք ոչ մէկուն յանձնած չեմ սպայակոյտին վրայ ամենափոքր ծանօթութիւն մը ու բնաւ յարաբերութեան մէջ չեմ գտնուած ոչ մէկ օտար սպայակոյտի հետ։ Իր տունը կատարուած խուզարկութիւնները ոչ մէկ արդիւնք ունեցան։

Ակէ ետքը լսուեցաւ Պ. Կրիպլէն որ յայտարարեց թէ Տրէյֆիւսը դատապարտող վճիռը տրուելէն քիչ առաջ, Հաների բաւ իրեն. «Ահաւասիկ պարուիս մը՝ որուն մէջ գտնուող թուղթերը Տրէյֆիւսի խնդրին կը վերաբերին։ Եթէ երբէք իմ բացակայութեանս՝ միջոցին դան խնդրեն, պէտք է գիտնաք թէ ո'ւր է։» Պ. Տրմանժի մէկ հարցումին վրայ, Կրիպլէն բաւ թէ այդ գաղտնի պարուիսին մէջ կը գտնուէր նաեւ Նաթի տը Բրամի ձեռքով գրուած ծանօթագրութիւն մը։

Լսուեցաւ հրամանատար Լօթ՝ որ զրկնեց վճռարկի Ատեանին առջեւ իր բրած յայտարարութիւնը։ Յետոյ, հարիւրապետ Եուն՝ խօսեցաւ Երբիի-պլէօնի վրայ և ըսաւ թէ Բիքարտ անպատճառ ուզած կը Երբիի-պլէօն վաճառանել բօսթայի կընիքով։

Տրէյֆիւս ոտքի ելաւ վկաներուն վերջանալէն ետքը և ըսաւ. «Ամբողջովին կը հերքեմ իմ մասիս բերը ըսուածները, ինչպէս նաեւ այն ոստիկանական տեղեկագիրները՝ որոնք ստոյգ են։ Երբէք մեծ գումարներ չեմ կրսնցուցած ո'չ Մանսի քաղինոյին, ոչ ալ ուրիշ որ եւէ պանդոկի մը մէջ, որովհետեւ բնաւ չեմ խաղացած կեանքիս մէջ։» Յետոյ, ակնարկելով Պուատրիին այն տողին՝ ուր գրուած կը թէ «ուղղամտութիւնս կեր թամ», ըսաւ թէ այն թուականին ուր ինք իր նախակայքը պիտի ընէր, ուղղամտութիւնը արդէն իսկ վերջացած էին։ Գալով Մատակաքարի նոթին, «ամբաստանութիւնը անհիմն է։ ըսաւ, քանի որ երբէք պիտի ըլլայի Մատակաքար մեկնելով։»

Հրամանատարները յայտարարած ըլլալով թէ Պ. Պէրթիլիոն էսթէրհազիի քննութենէն ետքը իրենց ըսած է որ Տրէյֆիւս յանցաւոր է, Պ. Պէրթիլիոն կոչուեցաւ ու բոլորովին հերքեց այդ յայտարարութիւնը։ Աւելցուց մանաւանդ թէ էսթէրհազիի ձերբակալութենէն ետքը կատարեալ կամոգուած էր Տրէյֆիւսի անմեղութեանը։ Նիստը ցորկին փակուեցաւ։ Ոչ մէկ միջադէպ պատահեցաւ։

ՅԵՐԱՄԱԲԻՒՔԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

Օսմ. Հանրային Պարտքի ընդհ. տնօրէնութիւնը, շահագրգռուողներուն կը հաղորդէ 1893 հոկ. 6.18ի կայս. Իրատէով վաւերացուած կանոնագիրը ի մասին շերամի հունտերուն պատրաստութեան, վաճառման, կանոնագիր որ կը գործադրուի արդէն Պրուսայի նահանգին և Իզմիրի գաւառակին մէջ։

Յօդ. Ա.—Այն անձերը որ կը փափագին շերամի հունտ պատրաստել՝ առեւտրի համար, պարտին ի ձեռին ունենալ վկայական մը իրենց հնտաբուծութեան և շերամաբուծութեան մասին ունեցած հմտութիւնը հաստատող, որ յանձնուած ըլլայ կա'մ երկրագործական վարժարանէ մը, կա'մ Պրուսայի շերամաբուծական հաստատութենէն և կա'մ օտար երկիրներու նմանօրինակ վարժարանի մը կողմէ։

Այն անձերը որ չունենան տանկ վկայական մը կամ ներկայացուցած չըլլան Պրուսայի շերամաբուծական վարժարանին տնօրէնութեան՝ վաւերացուելու համար, չպիտի կրնան ծախել իրենց պատրաստած շերամի հունտերը։ Այս արդելքին չեն ենթակայ միւր այն անձերը որ իրենց անձնական գործածութեան համար հունտ կը պատրաստեն։ Սակայն պէտք է որ այս վերջինները ապացուցանեն Օսմ. Հանրային Պարտքի վարչութեան թէ այս հունտերը քննուած են մանրադիտով։

Յօդ. Բ.—Այն անձերը որ նախորդ յօդուածին մէջ յիշուած պայմաններով վկայական չեն առած և որոնք սակայն գիտեն հնտաբուծութեան և շերամաբուծութեան արհեստը, ամէն տարի գումարուող քննիչ մասնախուզերին առջև քննութիւն մը անցընելէ ետքը պիտի կրնան հունտի պատրաստութեամբ ուսմանական խորհրդականէն, օսմ. հանրային պարքի վարչութեան տեսուչէն, շերամաբուծական վարժարանի տնօրէնէն, երկրագործական վարժարանի տնօրէնէն, առեւտրական ու երկրագործական սենեակին նախագահէն։

Յօդ. Գ.—Տեղացի վկայեալ հնտաբոյծները չպէտք նաև անոնք որ կը փափագին օտար երկրէ բերուած հունտեր ծախել ու բաշխել, առանց բացառութեան պարտին վաճառման արտօնագիր մը առնել (բուխսաթ թէզգիրեսի)։ Ասիկ զատ, պարտին օսմ. հանրային պարքի վարչութեան ներկայացնել՝ պանդրոլ փակցուելու համար՝ իրենց տուփերը որոնք 30 կրամէն աւելի հունտ պարունակելու չեն։

Այս արտօնագիրներն ու պանդրոլները ձրիաբար պիտի տրուին հանրային պարքի վարչութեան կողմէ, սեպտեմբեր 1էն մինչեւ վերջերուարի վերջը, այսինքն ամէն տարուոյ վեցամեայ մէջտեղին, և պանդրոլները տարբեր գոյներով պիտի ըլլան տեղական և օտար հունտերուն համար։

Յօդ. Դ.—Այնոնք որ ներկայ կանոնագրին տրամադրութեանց հակառակ հունտ վաճառեն առանց ունենալու ըստ օրինի վաւերացուած վկայականը, պիտի ենթարկուին իրենց հունտերուն գրաւմանը և ասկէ զատ 10 ոսկիի տուգանք մը պիտի առնուի իրենցմէ, տեղական իշխանութեան ձեռքով։ Պարտքի վարչութեան խնդրանքը, և առանց ո և է դատարանի դիմելու։ Յանցանքը կրկնելու անգամ գործողներուն համար տուգանքը կրկնապատիկ պիտի առնուի։ Այս տուգանքներուն կէսը պիտի տրուի երեւան հանողին և միւս կէսը՝ Հանրային պարքի վարչութեան որ՝ հասոյթներու բաժնին մէջ պիտի անցընէ զայն։

Այսպէս գրաւուած հունտերը պիտի տրուին նահանգներու կեդրոններուն մէջ ի ներկայութեան վարչական Խորհուրդի մէկ անդամին, Հանրօգուտ շինութեանց և երկրագործական խորհրդականին, Հանրային Պարտքի վարչութեան տեսուչին ու գլխաւոր հաշուակալին, և վերջապէս շերամաբուծական վարժարանի տնօրէնին. գաւառակներու մէջ այս գործողութիւնը պիտի կատարուի ի ներկայութեան վարչական Խորհուրդի մէկ անդամին, միւսներուն, պաշտօնեաներուն և Հանրային Պարտքի վարչութեան գլխաւոր քարտուղարներուն։

Այս պայմաններուն մէջ կատարուած այրումը մամուլի միջոցաւ պիտի հաղորդուի հասարակութեան։

Յօդ. Ե.—Այն պարտքային ուր հունտեր գրաւուին այն անձերէն որոնք ներկայ կանոնագրին Գ. յօդուածին տրամադրութեանց հակառակ արտօնագիր ունենան կամ հունտի տուփերուն վրայ պանդրոլ փակցուցած չըլլան, 5 ղուշի տուգանք մը պիտի առնուի իւրաքանչիւր 30 կրամ հունտ պարունակող տուփին համար. այս տուգանքին կէսը պիտի տրուի տուփերը երեւան հանողներուն, իսկ միւս կէսը Հանրային պարքի վարչութեան որ հասոյթներու բաժնին մէջ պիտի անցընէ զայն։

Յօդ. Զ.—Վաճառման արտօնագիրները յանձնուելու պահուն, հնտաբոյծները Հանրային պարքի վարչութեան տալու են իրենց ստորագրութեամբ թուղթ մը՝ որով յանձն պիտի առնեն ամէն տարուան մարտ ամսու վերջը Հանրային պարքի գործակալութիւններուն յայտնել քանակն ու որակը իրենց պատրաստած հունտերուն, ինչպէս նաև անունները այն շերամարյծներուն (հունտերուն քանակութեանը հետ) որոնց պիտի բաշխեն զանոնք։ Այն հնտաբոյծները, որոնք հակառակ այս տարամտութեանց, չտան պահանջուած տեղեկութիւնները, առաջին անգամ ազդարարագիր մը պիտի ընդունին։ Կրկնութեան պարագային՝ յաջորդ տարուան համար արտօնագիր չպիտի տրուի իրենց։

Յօդ. Է.—Ներքին գործոց ու եմտաբանութեան նախարարութիւնները, ինչպէս նաև [illegible] ոստաններու և երկրագործութեան նախարարութիւնը պարտաւոր են այս կանոնագիրը գործադրելու։

Ը. [illegible] մասնախուզիրը պիտի կազմուի Պրուսայի շերամաբուծական վարժարանին մէջ։ Այս տարի ալ նախորդ տարիներուն պէս քննութիւն անցընել պիտի տայ այն անձերուն որոնք կը փափաքին հնտաբուծութեամբ զբաղիլ։ Մասնախուզիրը պիտի գործադրէ պահանջուած ձեւակերպութիւնները Թուրքիոյ երկրագործական վարժարաններէն կամ օտար երկիրներու համանման հաստատութիւններէն վկայեալ աշակերտներու նկատմամբ, որոնք փափաքին հնտաբուծութեամբ զբաղիլ, և լրագիրներու մէջ հրատարակել պիտի տայ այս արհեստագիտութեան կարող ճանչցուողներուն անունները։ Նստաշրջանը պիտի տեւէ 1899 հոկտեմբեր 9|21էն մինչեւ 27|8 նոյեմբեր 1899 Քննութիւնները տեղի պիտի ունենան այս շրջանին մէջ, ամէն օր բացի շաբթէշաբթի, ուրբաթ և կիրակի օրերէ։ Քննութիւն անցընել ուզող հնտաբոյծները և Ա. յօդուածին մէջ յիշատակուած վկայականներէն մէկը ունեցողները եթէ ուզեն համալսարանական մը ստանալ, պէտք է իրենց խնդրագիրները կանոնական գրոշմ կրող թուղթի վրայ ուղղեն Պրուսայի շերամաբուծական հաստատութեան տնօրէնին՝ մինչեւ 1899սեպտ. 30-12 հոկտ։ Այս պայմանաժամէն ետքը որ և է խնդրագիր չընդունուիր։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

4 16 օգոստ. 1899

Վիբի ածան ջուր.—Այն անձերը որոնք խնայողական պատճառներով չեն կրնար խմել Վիբի ջուրը՝ որ Վիբի-Սելեստինի, Վիբի-Կրանս-Կուլլի և Վիբի-Սըրքալի նշանաւոր աղբիւրներէն կը հանուի, կրնան անմամբ վայրկեանապէս ածնաւոր կազէօզի ջուր մը պատրաստել Վիբի-Էքբալի քամբրմիներով՝ որոնք շատ ալ ածան են։ Գաւաթ մը ջուրի համար 3 և մէկ լիտր ջուրի համար 12 քամբրմիկ կը բաւեն։ 100 քամբրմիկ պարունակող սըրուակը միմիայն 2 ֆրանք կ'արժէ, բայց պէտք է զգուշանալ կե

ՊԱՇՊԱՆ ՀԱՅՈՒՄԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հոգիբանութիւն, երես 707

Այս գիրքը, ձեռնհաս հեղինակի գործ և բազմաձեայ ուսումնասիրութեան արդիւնք, մանրդ տակ էր երկար ժամանակէ հետէ։ Հիմա տարուած է և հրապարակ հանուած է գլուխ 30դակ։ Իմաստասիրական գրուած մը չէ լոկ, այլ միանգամայն պատմութիւն մը իմաստասիրական դրութիւններու։ Նոյնչափ կատարեալ և հմտալից ուրիշ երկասիրութիւն մը չկայ Հայ լեզուով։ կը յանձնարարենք բոլոր Հայ ուսանողներուն և դպրոցներուն։

Կը ծախուի Պալալ-Հաւատի գրատան մէջ Թիֆլիսի՝ բար Սօգուչու։ 173

ԲԱՂԴԱՒՈՐ ՄԱՅՐ ՍՐ

Նիհար, ազազուն, վատոյժ, հիւանդկոխ տղաքը երբեք չէի սիրեր, միշտ կը փափաքէի գիրուկ, թմբուկ, զուարթ, կայտառ տղաք մեծցնել։ Կատարելապէս համոզուած էի որ ապագային ուժեղ, կայտառ և կորովի զաւակներու աշխատանքով և զանոնք ամէն կարգի հիւանդութեանց դէմ պաշտպանելու համար, անհրաժեշտ էր տղայ հասակէն ուշադրութիւն ընել անոնց տրուելիք սնունդին։ Հետեւաբար, երբ մեր անդրանիկ զաւակը վեց ամսու եղաւ, հետամուտ եղայ ամէնէն լաւ սնունդը տալ անոր և բժշկի մը յանձնարարութեամբ սկսայ ՅՈՍՏԱՄԱՐԻՆ ԾԱԼԻԼԻՆով սնուցանել զայն։

Տղեկը մեծ ախորժով կուտէր այս ՅՈՍՏԱՄԱՐԻՆ ԾԱԼԻԼԻՆը և քանի ուտէր կը զիրնար, կ'ուժգնէր ու կը կայտառնար։ Այսպէս քանի մը ամիս անցընելէ վերջ, երբ ակաց հանելու ժամանակը եկաւ, սկսանք մտահոգ ըլլալ, կարծելով որ մեր զաւակն ալ ուրիշ տղոց յատուկ ակաց հանելու ցաւերն ու փորկապութիւնը պիտի ունենայ, սակայն տղեկը առանց ոչ ի է հիւանդութեան ակաւն հանեց, խաղալով ցատկելով և չարունակեց անվիլ ու զբաղեալ։

ՅՈՍՏԱՄԱՐԻՆ ԾԱԼԻԼԻՆով հինգ զաւակ մեծցուցի, երկուքը աղջիկ, երեքը մանչ։ վերջը Աստուծոյ ամենէն ալ 25—30 տարիքը հասան առանց բնաւ հիւանդնալու և քաջառոյգ երիտասարդներ եղան։ հետեւաբար ի սրտէ կը յանձնարարեմ մայրերուն որ ՅՈՍՏԱՄԱՐԻՆ ԾԱԼԻԼԻՆով մեծցնեն իրենց զաւակները։

Բարիզ Վանաբարի փողոց Թ. 17

ՄԱՐԿԻՒԻՍ ԺԱՆՆԻ

ՅՈՍՏԱՄԱՐԻՆ ԾԱԼԻԼԻՆը կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և դաւառներու մեծ դեղարաններու ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։

4—26

ՀԻՆ ԳԻՆԻ

երեսուն ուր տարուան, բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած նոր ապաքինածներու և անարիւնութիւն ունեցողներու։ Դիմել Օրմագիւղ հանգուցեալ մուխթար Ցակոբ աղայի տունը։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս, Գալատիոյ, Մէլէքիանցի և Սուրբ Մարկոսի թաղերը։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Բամբէն	3000	Թիպա	2500
Անգիս	3000	Նէգաֆա	2400
Թէյլոր	3000	Օսայրիս	2250
Գանտրուս	3000	Բէրա	2250
Ֆաքրա	3000	Մ Ֆիրնք	2000
Սամոնի	3000	Գասքոնի	1800
Մարիսիս	2500	[illegible]	1500

Դիմել առ Ֆ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուլիթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սգրիգ Լիվրբուլ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՐ

Ընդարձակ Հալի, Կ. Պոլսոյ և Օրթաքոյի

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանս	1069	Գոմս	1497	Կոզս	1011	Մալմս	724	Բօգարիս	186
Ալէքսս	3607	Գոնկս	2906	Գրօանս	1695	Մարէնկս	2273	Մարիս	1113
Անտէլս	1541	Գորսս	895	Լիրս	775	Մարգէլլս	3709	Ցիբիս	1735
Արիսաղս	2377	Դիտս	4811	Լիտալկս	1581	Միրտաս	3557	Սիլվիս	1193
Բասանս	1822	Ջսմիս	937	Լինտու	3720	Մէյս	1037	Սթէրս	1200
Բորտինս	1264	Ֆուրս	2283	Հորացիս	3600	Մանդէպլիս	1735	Թասսս	1328
Գրաֆս	1076	Ֆրաբս	1713	Հուսկէր	596	Մուրիկս	2419	Թ. Ուիլսըն	1346
Գրիւնս	841	Ֆիտամս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Գընֆալս	4451	Իպրս	2484	Խտահս	5540	Օհիս	4100	Փուլտս	1470
Դէյրս	1871	Ելտորատս	1520	Ֆիւնս	1080	Ոնթարիս	4036	Քորքիտս	487
Գայլիբաս	1337	Իբրաղս	1481	Ֆլէտս	1053	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2439
Գամէս	1244	Ֆիտս	954	Ֆոլբինս	2307	Բալէրմս	1637	Վասքս	1914
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Ֆօվնս	1700	Բալս	510	Վոլս	1289
Ջիրակս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1083	Բիրկս	2229	Վոլֆուրնս	2396
Միսէրս	1884	Ֆրանչիսքս	4582	Լէբանոն	2272	Բինամս	1663	Եէտս	1850
Գլիս	2697	Կալիէս	3060	Լիվօրնս	1643	Բօլս	1613	Զէրս	1200
Գոլորատս	4235	Գիրանս	1243	Լօբէնցս	3191	Բօսէս	1789		

Լրջս չոգենաւը, նաւապետ Ուտ, ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս հասած պարպած և Օտեսա ուղղեւորած է։

Բլայս չոգենաւը, նաւապետ Ճօնսըն, ընդհանուր վաճառքով Հալէն մեկնած է ուղղակի Պոլիս գալու համար և ամսոյս 30ին հոս կ'սպասուի։

Բաորիլս չոգենաւը, նաւապետ Կրէյտմ, ընդհանուր վաճառքով կը բեռնաւորի և սպետ. 8ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլսոյ համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՆՏ ՐԻՋՕ
Թիւ 17—18, Գեւուիւք Մէքէթ խան, Գալատիա

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

1899 Մայիս 20էն սկսեալ մինչեւ յնոր տնօրինութիւն

Եւրոպական եզերքեն Կամուրջ

11 — Միրկ. Բ.հիս. պէպ. արն. զրչ. օ. Ա. պշկ. 20
11 — Ենմ. մէրպ. պէօյր. Ինգ. ենք. սանն. պօյճ. պիտի հաղորդակցի 43
11 45 Պօյճ. Բ.հիս. պէպ. արն. զրչ. օրա. պշկ. 34
11 45 Ենմ. մէրպ. պէօյր. քրնպ. Ինգ. ենք. մրրկ. պիտի հաղորդակցի 46
12 30 Մրկ. Բ.հիս. պէպ. արն. զրչ. օրա. պշկ. 18
11 55 Պէօյր. պէպ. բշպ. ենք. գնչ. Բ.Ա.հիս. գնտ. վանք. չնկ. պէպ. զգկ. Սկտ. 44
12 30 Եսմ. մէրպ. պէօյր. Ինգ. ենք. սանն. պօյճ. պիտի հաղորդակցի պշկ. 40
12 45 Բ.Ա. զվզ. ենմ. մէրպ. պէօյր. Ինգ. պէպ. բշպ. չպզ. գվլ. Ա. հիս. գնտ. պշկ. 17
1 15 Պօյճ. ը. հիս. պէպ. արն. զրչ. օրա.պէշ. 20
1 30 Եսմ. մզբ. պէպտ. Ինգ. ենք. էմրկ. պշկ. 21
2 15 Էմրկ. Բ. հիս. պէպ. արն. զրչ. օրա. պշկ. 33
2 03 Բ. Ա. զվբ. ենմ. մրբ. պէպտ. Ինգ. ենք. սանն. պօյճ. 43
3 10 Պօյճ. Բ. Հիս. պէպ.արն. զրչ. օրա.պշկ. 18
2 42 Պէպզբ պէպզ.բշպ.չիպ. Ա. պբ.գնտ.պշկ. 46
4 — Մրբ.Լ.հիս. պէպ. արն. զրչ. օրա. պշկ. 21
4 — Եսմ. մզբ.պպտ. Ինգ. ենք. սանն. պօյճ. 40
4 40 Պօյճ. Բ. հիս. պէպ. արն. զրչ. օրա. պշկ. 33
5 30 Եսմ. մզբպ. պէպտ. Ինգ. ենք. մրբկ. Բ. հիս. պէպ. արնվ. օրա. պշկ. 45
6 30 Պէպզ. ենք. գանչ. մրբ.Բ. Ա. հիս. գանտ. պէպ. արնվ. չէնկ. պէպ. Գուզլ. սկիւտ. 20
6 45 Բ. Ա. գավ. ենմ. մէպզ. պպտ. Ինգ. ենք սանն. պօյճ. Բ. հիս. պէպ. արնվ. Իրչ. օրա. պէշկ. 23
7 30 Եսմ. մզբ.պպտ.Ինգ.պպզ. բշպ. ենք.գնչ. Ա. հիս. գնտ. վանք. չնկ. պէպ. զգկ. պշկ. 34
8 36 Բ. Ա. գավ. ենմ. մէպզ.պպտ.Ինգ. պէպզ բշպ. չպզ. գանչ. Ա. հիս. գնտ. վ Ինչ. չէնկ. պէպ. գուզգ. սկիւտ. 17
9 — Ենմ. մրբզ. պպտ. Ինգ. ենք. սանն. սրբկ. Բ. հիս. պէպ արս օրա պշկ 18
10 — Եսմ. մզբզ. պէօյճ. Ինգ.բաբ. ենք. պօյճ. Բ. հիս. պէպ. 44
10 35 Մրբկ. պօյճ. պէպ. արն. զրչ. օրա. 46
11 — Ենմ. մէպզ. պէպտ. Ինգ. ենք. մրբկ. Բ. հիս. արն. պշկ։ 21

Ասիական եզերքեն Կամուրջ

10 45 Պէպզ. Ա. հիս. գնտ. վանք. չէնկ. պէպ. զգկ. սկիտ. 45
11 15 Պէպզ. բշպ. գանչ. Ա. հիս. հետուեալ չոգենաւին պիտի հաղորդակցի 21
11 45 Ա. հիս. գնտ. վանք. Զնկ. պէպ. Գուզ. պշկ. 33
12 15 Պէպզ. բշպ. ենքբ. գանչ. Բ. Ա. հիս. գնտ. գնիր. չնկ. պէպ. գուզգ. սկիտ։ 44
1 30 Պէպզ Գշպ Գանչ Գանչ ա Հիս պէշկ։ 17
2 — Ա. հիս. գնտ. գնիր. չնկ. պէպ. գզկ. պշկ 45
3 15 Զնկ. պէպ. գզկ. սկիտ։ 17
3 — Պէպզ.գիշպ.չպզ.գանչ. Ա.հիս.գնտ.պշկ։ 46
3 30 Ա. հիս. գնտ. գնիր. չնկ. պէպ. գզկ. պշկ։ 34
4 30 Պէպզ. գիշպ. չպզ. գնչ. Ա.հիս. գնտ.սկ. 44
5 — Ա. հիս. գնտ. գնիր. չնկ. պէպ. գզկ. պշկ. 43
6 30 Պէպզ. ենիր. գանչ. մրբկ. Բ. Ա. Հիս. գնտ. պէպ. արնվ. չնկ. պէպ. գզկ. սկիտ։ 20
8 — Պէպզ. գիշպ. ենիր. գանչ. Ա. հիս. գնտ. գնիր. չէնկ. պէպ. գզկ. պշկ։ 31
9 15 Էպզ. գիշպ. չպզ. գանչ. Ա. հիս. գնտ. գնիր. չնկ. պէպ. գուզկ. սկիտ։ 17
10 10 Ա հիսարէն ուղղակի կամուրջ։ 45
10 30 Պէպզ. ենիր. գանչ. Ա. հիս. գանտ. չնկ. պէպ. գուզկ. սկիտ. 23
11 10 Վանգիլէն ուղղակի կամուրջ։ 34

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերպուրգ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37

Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱՆՔ։

Երաշխաւորութեան գումար 121,765,333 ֆր.
1898 ի հասոյթք 34,775,462 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 164 172.000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ

Ղ.-ԲԻ.,Գ.-ԲԷՆ ԷՖ (ԷՖ ԹԷԼԷ Մ-ԹՕՕԹ)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՈՖՕՐ ՐԷԲԷՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՞ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Նանի գրենկոտ վրայ յոլիս, Գիւր Զաղաթգեանց գրչ.)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաճաշակ ցաւած ակառաներն ոչ ոնգեն կը լեցնեն. ցաւ գրկելու և բնական վերականգնում պայմանաւ։

Նորաձեւ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, և գիմացկուն արհեստական ակառաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, գունի յարմարութեան ըստ պահանջի, նոյնպէս, և ատոր պարտաւորեալ երաշխաւորութեամբ։

Բերանի հիւանդութիւնը կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թքամրսցուցիչ գեղարու և ամենակատարելագործեալ ատամներու միջոցաւ, առանց ցաւի առանց ճանապարհի։

Ց. Գ. Ջանեանները կերթան օրերն ալ, (Գիւղ- յեր- ոչ) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (Գիւղ- յեր- գիւղ) հիւանդ կշնդունեն Բերայի գործատեղին։

Գործարանիս կրնան ցնծել իւրաքանչ ընակարանն, թիւ 1 Թրլիսկի գրոց։

COMP RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երեքեւկուքիւնք

Գշ. 10 22 Ծուէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Գշ. 11 23 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։ Հաղորդակցիլով Աղեքսանդրիա, Բորտ-Սայտ, Սուֆա, Գէրուա եւ Գիրոս)։
Եշ. 12 24 Ծուէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Շշ. 12 24 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսուն, Օնտու, Կիրասուն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Ուր. 13 25 Ծուէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։

ՔՈՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Որ ամէն երկու անգամ կ'ելնէն Լիվրբուլ և Ֆրանսայէ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումբրիա	7718	Գոթնիտ	4591
Էտրուրիա	7718	Ցամաքիա	3374
Մէրվիա	7391	Մարգոն	3402
Ուրանիա	7388	Ադրիս	3393
Թավոնիա	5587	Ցարգոսա	3108
Մէֆիսթոֆիլ	5547	Բարբիա	2440
Կալիա	4809	Բալտիրա	2444
Ցիգիա	4557	Թրինիտատ	1939
Ալէքսս	2143	Մարգարս	1935
Ֆէտար	1876	Գամբանիա	12154
Եէրպուրկ	1614	Լուբանիա	1290
Գոգալոնիա	4845		

Գիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՀՈԼԻ գործակատ
Thomas C. Joly
Մէյմանէթի խան, Թիւ 6, 7, 8, Գալաթիա, Գարա Մուսթաֆա փողոց։ 571

ՖՐԵՏ. ԼԷՎԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէրիկայ և Արեւելից գիծ- Բանոյ լաֆիմատ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Վիրգորիան	10500	Գլասկոան	3500
Ամմէնան	10500	Էմբրլրն	3500
Գէսորիան	10500	Ադրիան	3000
Լանքասդրիան	9000	Ամէրիան	2500
Տիլատէլֆիա	9000	Ադասիան	2500
Գոլամպիան	8000	Ամէրիան	2500
Ֆորթիան	8000	Ամստրատամ	2500
Գոսդոնիան	8000	Ադրատրն	2500
Ֆիրմինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Գինեա	900
Վալենիան	3700	Ֆրանգա	800
Ցլանինիան	3700	Լիսպոն	800
Նապիան	3500		

Ապարանքի սէրբերն կը խնդրուի իրենց ապարանքն այլուր փոխադրելու կամ Գալաթիոյ մաքսատունն հանձնելու համար։ Իրենց հրահանգը գրկել չորեքշաբթի ժամը 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՖԶԱՐ ԼԱՖՄՈՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1
Գալաթիա

Արտօնատէր ՋԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.
ELBERFELD (Allemagne)

Somatose

ՍՕՄԱԹՕԶ

Անհամ փոշի | Մխին սննդական տարրերը միայն կը պարունակէ

ՍՔԱՆՉԵԼԻ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Տկար անձերու, տխրոտ մանուկներու, հիւծախտի, այլեւայլ ատամոքային հիւանդութիւններու, ծննդական փիճակի, տղոց ողնաթելքութեան, հիւանդութենէ ապաքինածներու եւ մանաւանդ

ՔԼՕՐՕԶԻ ՀԱՄԱՐ

Սօմաթօզը, առանց բացառութեան ախորժակ կը բանայ

4 չրթուան մէջ 8 լիդր կ'աւելցնէ մարմնին ծանրութիւնը

Սօմաթօզը պէտք է ծախուի իրեն յատուկ պարարանով, 25, 50 և 100 կրամոց տուփերու մէջ 320

Կը ծախուի ամէն դեղարաններու մէջ։ Կեդրոնատեղի Ճօն Բէյլթլէյ, Պոլիս 35—52

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ

Վեհափառ Սուլթանին կայսերական Իրատէով

Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 թուական թը (Ամ. ամիսներ 1310)

Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ Պ. Ալպէր Սիմոնս
Ցակոբեան խան, Վօյվոտա փողոց Թիւ 67

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Գարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի Ճամի հավլուսը փողոց, Օսմ. Նամակատան դէմը

Դեր-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զաւսֆա
Մարբուճճիլար, Զարշըլը խան, Թիւ 21 194

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

ՍԻՄՕՆ ՊՈՒՊԷ

ՄԱՆՏՐԷՆԻ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

Զ

ԼԱԼՈՒԷԹ ԳՈՐԾԻ ԿԸ ՍԿՍԻ

Լալուէթ՝ վառակ ըլլալէ ետքը թէ ոչ մէկ վտանգ կը սպառնար Պէրթ Մէլլանի, անմիջապէս Անժէ մեկնեցաւ, Մէլքիօրի յանձնարարելով որ պաշտարար հակէ Լա Պէլէթի վրայ։

Նախկին մեռնածուն՝ Լա Պէլէթի պիտի տուած դրամին շնորհիւ լաւ հագուստ մը հագած, իր զբօսանքին համար ճամբորդող քաղաքացի մը մուտքը բրաւ Անժէի մէջ և իջեւանեցաւ Թուռանիւ պանդոկը, համոզուած՝ թէ հոն տեղի մարդոց հետ խօսակցելով, պիտի կրնար հասկնալ թէ կոմսը ե՞րբ մինակը դուրս կ'ելլէր չրջագայելու։

Անգամ մը որ կարենար զայն մինակը գտնել, պիտի կարենար,—առանց կոմսուհիին ուշադրութիւնը հրաւիրելու,—անոր յանձնել նամակ մը՝ որ 250,000 ֆրանք վճարելու սպառնալիքն պիտի ենթարկէր զայն։

Անժէի մէջ ամէն մարդ կը հանչնար կոմսը։

Բայց քիչ մը ատեն հաղիւ թափառկոտած, դէմ առ դէմ եկաւ երիտասարդի մը հետ՝ որ լուսանկարի գործիք մը կը չալէր։

Մէլքիօր տիւ Ռաժօյի մեղուակիրը յանկարծակի գալով զարմացման ազդակ մը արձակեց։

—Մանտրինէ՝։

—Աշ՛տա, ըսաւ Մանտրինէ ժպտելով, ես հոս լուսանկարիչ եմ և Պ. Շիմոքը կը կոչուիմ։

—Բայց ի՞նչ ընելու համար եկած ես հոս։

—Լուսանկարչութիւն ընելու համար։

—Կրնա՞ս ինձ կը խօսիս։

—Բայց այո՛... ինչ չես հաւատար, կեցիր լուսանկարդ հանեմ. գիտնալու ես թէ ի՞նչ տարօրինակ կ'երեւան այդ նոտարի հագուստովդ։

—Անկեղծ եղիր, Մանտրինէ։ Դուն հոս եկած ես մի՛ միայն տը Ֆարուա կոմսը տեսնելու համար։

—Է՛հ, քանի որ կ'ըսես, ի՞նչ կ'ըլլայ. ըսէ նայիմ չիք բան չէ՞ յարաբերութիւններ հաստատել Սէն-Ժերմէն արուարձանին պատկանող մարդոց հետ։

—Խոստովանէ որ դուն հոս եկած ես պարզապէս զիս ու Մէլքիօր տիւ Ռաժօն մատնելու համար։

Մանտրինէ մէկդի թողուց խնդուքը ու բոլորովին տժգունեցաւ։

Ու բարկութեամբ ըսաւ Լալուէթին.

—Շատ զէշ ատեն ընտրեցիր ատանկ բառերով ահանչ շղեալու համար, Լալուէ՛թ, վարկեանները կան՝ ուր արդէն դանակը կուշտիդ կերած պիտի ըլլայիր խօսքդ վերջանալէ առաջ։ Լաւ մտիկ ըրէ՝. կը խոստովանիմ որ քու և տիւ Ռաժօյի մեքենայութիւնները շատ անհաճոյ կը թուին ինծի և թէ շատ լաւ բան մը ըրած պիտի ըլլամ զանոնք օրը հանելով։ Բայց գիտես արդէն որ անկարող եմ ձեզ մատնելու ո՛չ թէ միայն ոստիկանութեան, հապա նոյն իսկ Ֆարուա կոմսին։ Հոս եկած եմ առանց գործելու որոշ կերպ մը խորհած ըլլալու։ Բրիւնիկի չրջականները պանդոկ մըն եմ իջեւանած, և կասկածի տեղի չտալու համար կը լուսանկարեմ այն աւերակները՝ որոնք կը վիսան այս աւանին։ Հէյ։ Շատ ուրախ եմ որ այս պատճառութեամբ քեզի հանդիպեցայ. հիմա պիտի տեսնես թէ ի՞նչ աղտոտ պիտի համաձայնիք իրարու հետ։ Մենք մինակ ենք, գտնուած տեղերնիս ոչ ոք կայ. կրնանք իրար հասկնալ։ Այն բանը՝ զոր դուն կ'ուզէիր փորձել, անկարելի է։

—Ա՜հ..., և ինչ՞։

—Որովհետև Ֆարուա կոմսին վիճակը շատ զէշ է։

—Ը՞ՐՐ, առ քեզի ճարտարութիւն մը՝ ալ, բայց իրա՞ւ այդ ատիճան հիւանդ է կոմսը։

—Թերեւս մեռած է այս ժամուս։ Բարիզի ամէնէն նշանաւոր բժիշկներն մէկը՝ տոքթէօր Կունկ Մաուն հիմա իսկ հոս եկաւ։

—Կը ճանչնամ այդ տոքթէօրը, միայն թէ այդ բժիշկը պիտի մեռցնէ կոմսը, ապահով եմ առոր։

—Արդէն աւանին մէջ լուր տարածած է թէ կոմսը մեռնելու վրայ է։

—Գէշ գործ...

—Գեղի համար թերեւս, բայց իմ մտիս եռ շատ գոհ եմ։

—Ինչո՞ւ։

—Նախ շատ պիտի ուրախանամ՝ տեսնելով որ իսկոյն մարդը վերջապէս կ'ազատի այն տանջանքի կեանքէն՝ զոր կ'ապրի հիմա։ Յետոյ, այդ մահը արգելը պիտի ըլլայ քեզի ու տիւ Ռաժոյի, որպէս զի չկարենաք ի գլուխ հանել այն աղտոտ գործը՝ զոր ընելու մտադիր էք։ Ասիկ զատ, այդ մահը առիթ պիտի տայ ինծի՝ որ առանց նեղուելու ես ալ քիչ մը բան գրպանեմ. արդէն կերով մը կը մտածեմ կոր քանի օրէ ի վեր։

—Կրնայի՞ գիտնալ թէ ի՞նչ էր այդ կերպը։

—Այո՛, մանաւանդ որ մտադիր եմ քեզ ալ հետս աշխատցնել։

—Լաւ, սիրով կ'ալիատիմ. քանի որ իմ ու տիւ Ռաժոյի գործը յետաձգուեցաւ։

—Ջուրը ինկաւ ըսէ. բայց հոգ մի ըներ բան, իմ տոպալարիկիքս չատ աւելի լաւ է անկէ։

—Ինչ է, չըսես։

—Մտիկ ըրէ ուրեմն։ Որպէս ատեն որ կոմսը ապրէր, չպիտի ուզէի գէնու թիւն մը ընել, որովհետև խեղճ մարդ մըն է, շատ գթասիրտ ու բարի, և լաւ սրտի տէր։ Բայց անոր մեռնելէն ետքը կինը պիտի մնայ, և այդ կնոջ գլխուն փորձանք մը բերելու, նոյն իսկ անոր մահուան պատճառ ըլլալու համար մեռելս եկածը չպիտի խնայեմ դրան։

—Ինչ՞։

—Իրաւ որ ես ալ չեմ գիտեր... տարօրինակ գաղափար մըն է միայն զոր ունեցայ։ Այն օրէն ի վեր՝ որ տիւ Ռաժոյ այդ կնկան վրայ գիտցաքը պատմեց, տեսակ մը պէտք արթնցաւ մէջս՝ զայն սպանելու։ Յետոյ տեսայ զինքը. կրնայի չէ աւելի անհեղի գլխոյ մը երեւիլ. հաւատա՝ պիտի սպաննեմ զինքը և մարմինը կտոր կտոր պիտի կտրեմ։

—Գիտե՞ս. Մանտրինէ, դուն ալ լաւ գլուխ մը չունիս այս պահուս։

Շարունակելի)